

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVII.

Blaj, 4 Maiu 1907.

Numărul 18.

Înviere.

Deodată cu învierea naturii, biserica sărbătorește cel mai strălucit praznic al economiei mântuirii: învierea Domnului.

Asupra ogoarelor părăginate suflul cald al primăverii trece ca o mângâiere dulce peste fața unui bolnav de moarte. La această atingere caldă ogoarele și pădurile amurțite se cutremură, ca dintr'un somn lung, dintr'o letargie letală. Și din adâncul firii pornește, ca un glas adânc, ca un murmur prevestitor de viață. Firicele de iarbă sbucnesc de sub stratul întepenit al gliei, viorele modeste își resfață, în seninul soarelui, petalele lor vinete... Arborii își desțepenesc ramii ologiți și viața sbucnește în muguri, în flori și în frunze. Cerul de plumb își schimbă și el haina, din mohorât ce cră devine senin și luminos sub revărsarea bogăției de raze. Ca o solie mai grăitoare încă, cărduri de cocori și de rândunele spintecă văzduhul într'aurit.

În fața acestei țisniri a vieții de pretutindeni, sufletul omului, obosit de povara zilelor grele de iarnă, prinde și el aripi, să se avânte în văzduhul vrăjit de suflul tainic al premenirii. Năcazurile și greul vieții, cari îl împovorau în îndoită măsură pe vremea posomorârii din natură, par a se resfiră și ele; nu mai simțeste greutatea istovitoare a poverii, nici amărăciunea desnădăjduirii.

Ca prin farmec, se pomeneste altul, înviorat și întinerit spre a-și reîncepe munca, cu puteri proaspete și noue.

De acest moment psihologic — așa de adânc și așa de clar totuș — s'a folosit biserica, când a rânduit ca învierea Domnului să se prăznuiască deodată cu învierea naturii.

Fizicul și sufletul omului, atins de vraja întineririi din natură, e mai acomodat ca ori când pentru o e-

moție sfântă și mare, care să-l premească din creștet la tălpi, dându-i puteri noue în istovitoarea muncă a luptei pentru trai, a luptei dintre credința care se distramă și dintre necredința, care îl cutropește de pretutindeni.

Zilele de pocăință, cari premerg acestui minunat praznic vestesc și ele adâncă înțelepciune a Scripturii, că nu este izbândă fără muncă și nu este cunună de birunță fără chinurile muceniciei...

Iată pentruce, cu prilejul acestui strălucit praznic, bisericile se umplu de lume, nu numai în bisericuțele noastre umilite, ci chiar în orașele mari, unde publicul e așa de obiceiuit a se preocupă de orice, în afară de lucruri privitoare la religie. Sufletul omenesc, care e prin natura lui creștin — după vorba lui Tertulian — oricât ar fi de copleșit de indiferentismul civilizației moderne, simțeste totuș un dor nedeslușit, o dorință vagă, a cărei realizare nu e satisfăcută de falșă lumină și poleială a civilizației, care îl înconjoară. Simțeste, ca un vultur cu aripa frântă, că el e menit să se înalțe mai pe sus de sborul trebuințelor animalice așa de josnice și de mărunte.

Sărbătorile, mai alese cele mari, cu toată podoaba cultului nostru sublim, au menirea de a facilita sborul sufletului nostru, în acest avânt fericit de reîmprospetare a credinții.

Căci zilele în cari trăim sunt grele și amare, acei ce au pus temeliiile sfinte ale cultului nostru, prevedeau par'că cu ochiul lor ager de prooroci, că o să vină vremuri, când credința are să scadă și când sărbătorile vor fi tot atâtea prilejuri trebuincioase de reîmprospetare a credinții.

Spovedania, ce se impune tuturor credincioșilor cu prilejul acestor sfinte zile, la plinirea cărora a ajunge ne-am învrednicit, își are și ea însemnătatea ei adâncă.

Câți dintre credincioși și-ar împlini acest obligamânt creștinesc, dacă biserica nu le-ar impune-o aceasta tocmai în preajma acestor sfinte zile?

Prea puțini, fără îndoială.

Si iată, că urmând poruncii ei înțelepte, ne-am plecat cu toții genunchii sub patrafir și ne-am spus toate păcatele și toate ticăloșiile ce ne-au stăpânit. A căzut de pe fruntea noastră mândră falșă coroană a îngâmfării, și în fața Celui ce toate le știe, am spus, cu graiu tremurat, câtă trufie, câtă răutate și cât desfrâu e sălășluit în noi; ne-am adus aminte de toate lucrurile bune pe cari nu le-am săvârșit, deși ne stau în putință, de toate păcatele, pe cari le-am săvârșit, deși le puteam înconjură așa de ușor; ne-am adus aminte de puținul bine și de multul rău ce am săvârșit în lume.

Și când ne-am ridicat de sub patrafir, vedeam lumea în altă lumină și în altă înfățișare. Semenii nostri ne erau cu adevărat *semeni*, și noi, cari apăream așa de buni în ochii nostri proprii, înțelegeam, că suntem, poate, mult mai pe jos decât aceia, pe cari mai înainte îi desprețuiam în oarba noastră trufie.

Înțelegem acum, cât de *aproape* stau oamenii unii de alții, cât de aproape ar trebui să steie!

Stavilele sociale, așa de multe și de complicate se prăbușesc ca prin farmec în clipa aceea de înălțare sufletească și înțelegem, mai mult ca ori când dumnezeiasca poavă: *Iubiti-ve unul pe altul!*

Înțelegem atunci dumnezeiasca jertfă a Fiului-Omului, minunata pildă ce ni-se prezintă.

Înțelegem că viața nu e o plăcere, nici o cărare cu flori șămănată, ci un amestec de bucurii și de dureri, o muncă grea, pe care trebuie să o ducem în deplinire până în sfârșit.

Înțelegem, că nu este izbândă fără muncă și nu este cunună de biruință, fără chinurile muceniciei.

Și sufletul nostru strivit de povara zilelor extrem de grele prin cari trece biserica și neamul nostru, se întramă din propria lui cenușe ca paserea Phoenix, cu ochii țintă spre cea mai strălucită serbătoare a noastră, scoțind nouă putere și nouă energie din izvorul sfânt al apei vii, căci de n'a înviat Hristos, deșartă este credința noastră, deșartă este predicarea noastră...

In zilele de grea încercare prin cari trecem, să ne adăpăm cu toții setea sufletului, recorindu-ne puterile, cu crestinescul salut de biruință:

Hristos a înviat!

Biserica greco-orientală maghiară. — Reuniunea de magiarizare din Ungaria a cerut de urgență dela guvern și dela cameră să grăbească cu înființarea unei biserici magiare greco-orientale, deoarece sunt la 400 mii de suflete, cari neștiind decât ungurește, și in lipsa unei biserici ungurești, trebuind să aparțină sau bisericii românești, sau celei sârbești, cu timpul iarăș se vor romaniza ori serbiza. Se înțelege că și Wekerle și Apponyi au declarat, că guvernul se ocupă cu chestia aceasta. „Sperăm, — adauge „Erd-Hirlap“, — că și „Emke“ va urgita și sprijini această afacere“.

Așa se pare, că caee ce nu s'a putut face cu biserica unită, se va face mai curând cu cea neunită, spărgând astfel naționalitatea acelei biserici.

Pentru frații neuniți. Ni se cere publicarea următoarelor: Parohia Porț — în care mă aflu — este situată în apropierea mai multor comune gr. ort. Căsătoriile între uniți și neuniți sunt dese, Noi preoții uniți, și după introducerea așa numitei căsătorii civile, susținem promulgările, instruirea în elementele s. religiuni, mărturisirea și cuminecarea mirilor, dimisorialul. Frații neuniți toate le-au abandonat, afară poate de promulgări când le doresc mirii sau părinții lor. Dacă mirele unită prestă preotului neunit dimisorialul nepoffit i-se răspunde că „că nu trebuie numai țidula dela notariu“ (Certificatul). E Bine! de unde va ști însă preotul fără dimisorial că oare există între miri impediment canonic sau ba? D. e. poate mirele avea soție, de care prin forul civil a fost despărțit, nu însă și prin forul bisericesc, iar această împrejurare nu este indicată în certificatul matriculantului civil. In cazul acestor mirele devine bigam. Sau nu numără?!

Noi preoții uniți — la fidentare spunem mirelui neunit să-și aducă dimisorial, căci fără acela nu-l putem cununa, iar mirele vine la cununie cu un „Atestat oficios“, în care din cuvânt în cuvânt stă scris: „taina s. mărturisiri și cuminecături, de oarece la noi cu cazuri de aceste nu este consult (sic!) și nici nu e în uz, nu le-a implinit, pe lângă toate aceste neavând (?) nici o pedecă canonică, se poate cununa“.

Rog deci pe frații neuniți să-mi răspundă: că oare după introducerea căsătorii civile mai numără, dânșii căsătoria între ss. taine? și dacă da o conzideră de taina viilor

sau morților? ori de ce nu se recere statul darului la contragerea s. Căsătorii? Din ce cauză nu-i „conzult“, ba a eșit chiar din uz ss. taine a mărturisiri și cuminecături înainte de cununie? Doară nu s-au trecut între tainele cari nu se pot repeta?!

Am dori ca Ven. Superiorități a bisericii neunită — dacă mai susțin caracterul sacramental a căsătorii pună capăt acestor neorândueli cari nespun ne ingreună oficiul preotesc în apropierea fraților neuniți.

Am scris cu celea mai bune intenții. Porț, la 26 April 1907.

Domițian Cupșa.
preot gr. cat

Noua lege școlară.

Actualul ministru de culte Apponyi, care în trecutul său politic își făcea impresia unui Sisiphus modern, acum ajuns în vârful muntelui, bucățile pietrei rostogolite le aruncă în confesiunile susținătoare de școale, și nu în ursitorii sortii lui din trecut. — În 21 Februarie și-a prezentat în casa țării proiectul de lege școlară, „cărnia i-a dat timbrul inimei și geniului său“.

In motivarea proiectului ministru de culte ne asigură, că „in complexul acestor dispoziții nu se cuprinde nimic, ce ar împedea pe patrioticii susținători de școale implinirea misiunii lor culturale, cu deosebire ce ar ingreuna pentru confesiuni apărarea aceluși interes, ca credincioșii să poată asigura pruncilor lor educație conform convingerilor lor religioase“. Aceasta apretiere să-o lase Dl ministru în competența noastră, cari ne cunoaștem situația.

După art. de lege 26 din 1893 minimul salariului învățătoresc e 600 coroane și cinci rânduri de quinquinale de câte 100 coroane deci 1100 coroane poate să fie maximul salariului și quinquenalelor. După noul proiect de lege minimul salariului e prevăzut în 1000 coroane, primul quinquenal în 200 coroane al doilea în 100, al treilea în 100, al patrulea în 200, al cincelea 200 și al șaselea în 200 coroane, și încă cu acel adaus, că partea proiectului referitoare la quinquenale are să fie investită cu putere retroactivă. Suma maximală a salariului și quinquenalelor poate fi 2000 coroane. Câte biserici susținătoare de școale avem, cari în privința dotațiunii să poată satisface acestui obligământ fără să recurgă la contribuție?

Se recurgem la contribuție? Dar trecutul dela 1893 incoace ne-a dovedit, că pentru Biserica noastră și credincioșii ei contribuția școlară a fost și este cutia Pandorei. Acest adevăr pot să-l constate frații preoți, și-l adeverește arhivul consistorial metropolitan. Avem preoțime în privința educației și pregătirei și și chemării superioară față de trecut, și zizaniile în comunitățile bisericești s-au înmulțit enorm. Și analizând cauzele acestor simptome triste, din 10 cazuri în 8 vom afla cauza școlară într-o referință sau alta. De „noli me tangere“ nu voesc să mă ating căci îmi place discuția, dar nu pot suferi polemia. Dar aceea trebuie să constatăm, că factorii instrucției și a educației nu a folosit trecutul priincios, — când în factorii civili nu aveau aruncători de neghină, — ca se crească generație aptă de însufletire înpreunată cu jertfe materiale pentru tot ce are caracter confesional-religios. Iar acum impre-

jurările reclamă fapte, nu pregătire, și încă acum, când nota dominantă socială deja și la poporul nostru e lupta pentru pâine. Conducătorii firește pe lângă prudență trebuie să țină samă de necesitățile, cari nu sufer amânare: și urmările sunt, că în nenumărate cazuri preotul, care lucră din resputeri pentru interesul cultural binepriceput a credincioșilor, e cualificabil din partea lor de esecutor în comparație cu antecesori, și e învrednicit de sentimentele corespunzătoare acestui epitet, nu numai în afacerile administrative bisericești, ci și după ce pășeste peste pragul altarului. Eruptiunile părinților prind rădăcină în inimile pruncilor și contrabalansează activitatea preotului și învățătorului pe terenul educației. In măsura, în care ni-se urcă contribuțiile școlastice, în aceeași proporție, — deși nu în progresiune aritmetică, sună bisericile tot mai gol de credincioși vrednici de acest nume.

Și să nu trecem cu vederea împrejurarea, că unde nu conlucră mâna administrației civile la plămădirea acelor raporturi regretabile dintre popor și conducători, acolo le nutresc în felul lor după plămădirea din conziderații politice.

Să esaminez a doua alternativă: recurgerea după ajutor de stat, pe care proiectul ni-l pune în prospect cu motivarea: „Dar acest sprijin, ba recunoașterea acestui drept și chemări (de susținători de școale) e legată de condițiunea: că fiecare școală să deie educație patriotică cetățenească neesceptionabilă, ceea ce orice om cu mintea sănătoasă și așa conzideră de partea întregitoare a educației morale. Care școală nu corespunde acestei recerinte, sprijinirea aceleia din partea statului ar constitui abus cu filerii contribuenților, tolerarea aceleia ar fi neglijență gravă față de interesele vitale ale națiunii.“

Cine cunoaște din esperință mersul lucrurilor de până acum dela școalele noastre subvenționate de stat, poate să-și facă idee despre mersul lucrurilor după intruparea în lege al acestui proiect.

După legile vigente (punct c., § 11 art. XXVI. din 1893) dacă ajutorul de stat trece peste suma de 180 coroane, aplicarea învățătorului la respectiva școală depinde dela aprobarea ministrului de culte, iar dacă cei aleși, vor fi esceptionați în două rânduri, atunci ministru denumește învățători cu restricțiune, că cel denumit are să aparțină confesiunii, al cărei caracter îl poartă școala respectivă. Tot față de învățătorii dela respectivele școale confesionale în cauze disciplinare ministru de culte are dreptul inițiativei, dar conducerea cercetării disciplinare e dreptul autorității bisericești superioare, iar actele și sentința aduse în proces au să se sustearnă ministrului de culte.

După proiectul înaintat să asigură dreptul de aprobare a ministrului față de învățătorii școalelor, cari să împărtășesc de ajut în sumă de 200 coroane, dar să reduc drepturile autorității bisericești, asigurându-se dreptul disciplinar exclusiv ministrului de culte, rămânând autorității bisericești numai rolul pasiv și fără rost de a-i-se comunica actele procesului și sentința, iar punct 2 al §-ului 7 art. XXVIII din 1876 să amplifice cu alte 4 puncte, dintre cari c., (ha állam ellenes irányt követ) se poate interpretă cât de vag, iar d., (ha hitfelekezetek vagy egyes társadalmi osztályok ellen... stb. izgat) e

ajutător față de învățătorul cu obraz neplăcut, dar nevinovat în delictul punctului c. — În fine denumirea învățătorului pentru școlile, cari să împărtășesc de ajutor de stat în suma de peste 500 coroane, să rezervă ministrului, iar autorității bisericești numai dreptul de a se pronunța asupra persoanei — și condițiunea, că cel denumit să aparțină confesiunii, al cărei caracter îl poartă școala respectivă?

Acum să ne punem întrebarea: câte școli vom avea, cari se vor putea susține fără ajutor de 200 coroane, și câte vom avea, cari au lipsă de ajutor în sumă de peste 500 coroane?

Primele de drept vor fi ale noastre, pentru că noi purtăm sarcinile materiale și morale, iar de fapt ale aceluia, care are în mână puterea disciplinară: aceea e axioamă probată. Să presupunem chiar imparțialitate legală și reală din partea șefului de resort, lumina lui ar întuneca-o satelii-factori mijlocitori dornici de merite: a câștiga merite didactice pedagogice se recere dibăcie, dar a câștiga merite patriotice e mai ușor. Nu presupunem noi lipsă de caracter în corpul nostru didactic. — căci coloanele organului nostru nu e menit să sune coarde neparlamentare, — dar trebuie să constatăm adevărul, că învățătoria noastră e înrolată mare parte din oameni fără situație materială, și puțini vor avea tăria morală de a riscă bunăvoința inspectorului regesc, care va atârna asupra lor ca sabia lui Damocle.

Și până acum mersul lucrurilor la școlile subvenționate e îngrijitor. Nu, un caz cunosc, când docentele expressis verbis a recunoscut pe inspectorul regesc de „poruncitor al său“, iar truda amară de a produce rezultat indestulitor din limba magiară pe când va face vizita inspectorele, își stoarce milă și față de elevi, și față de învățator, și față de celelalte studii. După proiectul actual lucrurile vor lua un caracter și mai îngrijitor în școlile subvenționate de stat prin schimbarea procedurii disciplinare: în oarele statorite progresul recerut din limba magiară nu se poate ajunge. Dar nu se poate ajunge chiar și folosindu-se pentru aceea tot timpul de învățământ, mai ales în comune curat românești; dar progresul se recere, și pentru prestarea rezultatului suficient din limba magiară partea cealaltă a învățământului va năpădi-o buruienile, căci atunci de fapt poruncitorul inspector regesc de acestea nu se interesează. Luând în considerare, că imparțialitatea reală din partea ministrului de resort numai am presupus-o, dar însuși o desmintește: „Libertatea învățământului și toate interesele acceptabile împreunate cu aceea să garantează, ba să împărtășesc de un sprijin nou însemnat, dar să garantează și interesul statului și a națiunii, fiindcă pe lângă executare corăspunzătoare, împreunată cu dezvoltarea chestiunii de azil, cu reorganizarea inspectoratului, cu regularea școlilor de repetiție și a institutelor preparandiale, la cari deja se lucră și în curând voi prezenta proiectele referitoare la ele, dispozițiile acestui proiect sunt potrivite să asigure scopul, ca în țara aceasta să nu poată exista școală, care să nu servească interese de stat și național“.

Oare din cuvintele acestea putem deduce altceva, decât că direcția învățământului nostru de până acum a fost utilă intereselor de stat, și că conducătorii acestui învățământ

sunt niște existențe balcanice? Și oare aceste păreri greșite ieșite din gura unui bărbat de cultură adevărat europeană nu vor servi drept normă și punct de mănecare organelor subalterne?

Și dacă executarea acestui proiect de lege primit, și celelalte proiecte ce ni-se pun în prospect, vor fi pătrunse de același spirit, și de aceleași păreri greșite despre noi, oare nu se va putea modifica vechiul proverb în înțelesul: „quem dii oderunt pedagogum fecerunt“? Pentru că să nu uităm, că actualul ministru de culte e omul convingerilor, și în întruparea convingerilor sale, — fie chiar greșite, — cu idealismul trece în fanatism.

Până ce proiectul acesta, devenit lege, va ajunge să fie executat, adică peste trei ani, avem timp de cugetare și cumpănire corăspunzătoare situației critice, ce ni-s-a creat. Vom vedea instrucțiunea ce se va da pentru executarea lui, vom vedea spiritul celorlalte proiecte de lege promise, și vom trage consecințele. Și când vom ajunge la convingerea, că școlile noastre susținute cu jertfe materiale și morale enorme din interes confesional vor fi chiar în detrimentul nostru confesional și național, atunci mai bine vom renunța la ele, decât, noi prin noi să ne nimicim.

Rezistența copiilor de școală din Polonia germană e un ideal, așa de depărtat, la care nici nu îndrăznim a ne gândi.

Iată eu mi-am spus părerea, ca gregar tinăr al ierarhiei noastre, dar cu inimă pentru viitorul nostru bisericesc și moral. Și rog pe frații preoți și pe factorii noștri competenți și cunoscători ai situației reale a bisericii noastre, ca să concurgă cu părerile lor întemeiate la statorirea unei ținuțe din partea bisericii noastre, care să nu ne umilească, ci să ne întărească.

I. B.

REVISTE.

Budapesta. Camera ungară și-a suspendat ședințele până la 10 Maiu n.

În cursul săptămânii viitoare proiectul lui Apponyi, votat de cameră, va ajunge înaintea Casei magnaților.

Kossuthiștii se ceartă într'una — iar partidul coaliționist începe să se desfacă deodată cu căldura.

București. În fața fuziunii bătrânilor cu junimiștii — opoziția — guvernul a luat hotărârea de a desființa corpurile legiuitoare și a dispus o nouă alegere.

După cum să prevede lupta electorală va fi foarte înverșunată, dat fiind faptul, că boierimea și proprietarii mari de pământ să vadă amenințați în esercitarea drepturilor lor.

Praga. Bătrânul nostru Monarh a trăit în Praga niște clipe rari de o adevărată mângâiere sufletească.

Îa fost dat ca cătră sfârșitul zilelor să se vadă încunjurat în Aus-

tria de dragostea curată alor doue națiuni îndușmânite atâta timp, dar cari acum par a să înțelege.

Monarhul a petrecut în Praga 2 săptămâni, și înainte de a părăsi orașul a dat un autograf în termeni foarte mișcători. Dăm și noi în traducere autograful:

Iubite conte Coudenhove:

Am urmat cu plăcere dorinței unui popor credincios și devotat și am venit în capitala Mea regală, Praga, pentru a primi încă odată în mijlocul locuitorilor ei mărturisirea încercatului lor devotament patriotic, care totdeauna îmi umple inima de bucurie — și pentru a mă convinge — în acelaș timp — de progresele economice și culturale.

Și întru adevăr, tot ce cu am văzut în aceste zile frumoase, întrece cu mult toate așteptările Mele de părinte al țării; adânc mișcat și cu inima plină de recunoștință îmi amintesc multele manifestații ale sentimentului de loialitate venite din partea ambelor naționalități și privesc cu o viuă mulțumire asupra numeroaselor monumente ale avântului general, monumente, pe cari le-a ridicat în patriotismul ei sârguitor o poporațiune de o cultură înaltă și bucuroasă de a munci.

Înflorirea bătrânei și glorioasei Cetăți regale îmi umple sufletul de bucurie. Mi-a fost dat Mie ca să veghez asupra orașului Praga dela începutul dezvoltării sale ca oraș mare, până la înflorirea de astăzi; am văzut pretutindeni un colan strâmt de ziduri, care, mulțumită destoiniciei ambelor popoare, au făcut loc unui puternic avânt al comunicației. Noi creațiuni s'au săvârșit aici și pretutindeni în viața politică și economică și un spor ca acesta nu se face fără frecări, în mijlocul căror înțelegerea dintre popoarele Mele nu s'a putut păstră totdeauna. Dar acum cred că a sosit ceasul, când amândouă neamurile întărite în forțele și în caracterul lor național își vor da mâna fără gânduri ascunse pentru a se înțelege și vor stă în viitor alături lucrând și creând ne mai având nici o teamă în privința conservării neamurilor lor.

Deodată cu crearea egalității de drept pe terenul dreptului electoral un guvern chemat prin Mine din diferitele naționalități s'a început și opera împăcării contrastelor naționale, care împăcare trebuie promovată din răspuțeri și trebuie dusă la îndeplinire în mânia tuturor pedecilor.

A vedea căzând și aceste ziduri, cari mai despărțesc încă popoarele împedcând și dezvoltarea bogatelor lor calități și dezvoltarea puterii statului, acesta, ar mai fi dorul meu cel mai fierbinte. Ar fi pentru mine cea mai mare fericire, dacă eu, care am luat parte la toate suferințele luptelor, ași mai ajunge să asist și la bucuria păcii dintre naționalități.

Vă însărcinez a aduce această dorință a Mea și mulțumitele Mele sincere la cunoștința obștei.

Praga, la 29 Aprilie 1907.

Francisc Iosif m. p.
Beck m. p.

Misiuni în Giurgeu.

— 23 Aprilie 1907.

Astăzi este a patra zi, de când credincioșii din parohia gr.-cat. Valea Jidanului (tr. Giurgeu), gătiți în vestminte de sărbătoare aleargă mic cu mare la isvorul cristalin și pururea curgător al Mântuitorului nostru Isus Hristos, spre a se împărtăși de efectele minunate ale sfințelor misiuni, cari în anul acesta s'au ținut aci.

În ziua de Vineri, în 19 April 1907. sara — amăsurat programului de mai dinainte statorit — pe un timp rece și un drum îndelungat și anevoios, sosește conducătorul misiunilor Mon. Dn Elie Câmpian, vice-protopopul Giurgeului, însoțit de parohul Alfalăului On. Dn Ioan Băiaș.

În dimineața zilei de 20 April, din care zi aveau să-și ieie începutul sacrele misiuni — deși timpul eră nefavorabil, căci ngingea într'una — totuși mulțime de credincioși se vedeau suindu-se tăcuți și umiliți spre biserica din deal, unde înainte de începerea s. liturgii cântându-se »Imperate ceresc« Mon. viceprotopop espune scopul și efectele s. misiuni, după care se începe s. liturgie, pontificată de viceprotopopul, asistat de Iuliu Băiaș și Pompei Butnar.

După cetirea s. Evangheliei predică viceprotopopul despre „Scopul omului“, eră la finea s. liturgie, se purcede la catechizarea tinerimei școlare și a adulților, care îndeplinindu-se, se începe s. mărturisire, care se continuă de 3 preoți până la 2 oare d. a.

La 3 oare d. a. se începe rânduiala Inseratului. apoi Paraclisul Preasânței Născătoare de Dumnezeu sub decursul căruia sosește într'ajutor și preotul Bicazului, Vasiliu Moldovan.

La finea s. Paraclis predică Iuliu Băiaș despre „întoarcerea dela păcate în simul iubitor al Părintelui ceresc“, după care se continuă acum de 4 preoți s. Mărturisire până la 7 oare sara.

În ziua următoare se începe din nou mărturisirea, fiindcă sosiseră numeroși străini. La 8 oare dim. se începe Mănecatul, care se perface de Elie Câmpian și parohul local, ceialalți preoți continuând mărturisirea.

La 9 oare a. m. se începe s. liturgie a Marelui Vasiliu, celebrată de viceprotopopul, asistat de Pompei Butnar și Vasiliu Moldovan, fiind biserica atât de îndesuită, cât foarte mulți ascultau s. liturgie din foisorul bisericeii, pe la feresti și din cimiterul bisericeii. Nu mă încerc a descrie bucuria sufletească, ce se putea vedea pe fețele senine ale creștinilor, cari împăcați cu Dumnezeu, urmăreau cu atențiune încordată acțiunile dela s. liturgie.

După cetirea s. Evanghelie a zilei, v. protopopul, purcezând din cuvintele: »cel ce vrea se fie între voi mai mare, se fie tuturor slugă« într'o predare ușoară și la înțelesul tuturor desvoaltă escelenta virtute a umilinței.

După priceasnă se cuminecă din 2 potire cei mărturisiți în zilele precedente peste 200 creștini. La finea s. liturgii predică Vasiliu Moldovan dela Bicaz despre „starea cu cuvenința în biserică și despre rugăciune.

După predică se purcede la servirea alor 4 parastase, binecuvântarea Colivei și cetirea multelor deslegări pentru vii și morți.

Sub tot decursul s. liturgii, a cântat foarte bine corul elevilor de școală sub conducerea harnicului învățător din loc, dl Simion Simon, care spre onoarea lui fie zis — deși funcționează ca învățător la aceasta școală numai cu începutul anului școlar curent, totuși prin diligență i-a succes a instrua în 4 voci elevii de școală, cari au cântat așa de frumos spre mulțămirea și îndestulirea tuturor, cari i-au ascultat.

Într'acestea spre bucuria missionarilor sosesc într'ajutor încă 2 confrăți, bătrânul preot al Telecului On. Aurel Raț și tinărul preot nou hirotonit On. Teodor Branea din Dămuc, cari cu puteri noue încep s. mărturisire, care durează până la 4 oare d. a. când ne adunarăm iarăș cu toții la Inserat, la finea căruia predică Teodor Branea, despre s. mărturisire, după care în sunetul clopotelor s'a făcut procesiune în cimiterul bisericeii, unde în fața unui public numeros s'a oficiat un parastas solemn întru odihna de veci a fostului aci preot și conducător bun al poporului Mihail, cândva Teslovan și soția sa Anghelina.

La sfârșitul parastasului, vorbește v. protopopul despre »nemurirea sufletului«.

După întoarcerea la s. biserică se face Litia, după finirea căreia se purcede la mărturisirea mulțimei ce așteptă. Luni dim. dela 6—9 ore s'a făcut mărturisirea credincioșilor adunați astăzi în număr mai considerabil ca în ziua de Dumineca, predică apoi On. Iuliu Băiașiu dela Alfalău »Patimile Domnului«, cu mult succes.

La sfârșit se conferește prin 5 preoți s. Ungere la 60 persoane cari au dorit-o.

Tot în această zi la orele 4 d. a. s'a cetit în s. biserică ora a VI și a IX canonică, când apoi vice-protopopul și conducător al s. misiuni în scurte cuvinte pune la inima celor de față a se feri de vițul beției și al concubinatalui păcătos, după care mulțamește în cuvinte calde și provoacă și poporul adunat a fi cu alipire și iubire cătră parohul lor On. Pompei Butnariu, carele nu a cruțat nici o jertfă pentru succesul acestor deprinderi sufletești.

La acestea răspunde foarte mișcat preotul Butnariu, carele dând mulțămirea lui Dumnezeu pentru revărsarea darului divin preste lucrările îndeplinite în parohia Valea Jidanului spre întărirea și mângăierea sa, mulțamește poporului, că a ascultat de glasul păstorului său, asemenea și M. O. D. vice-protopop pentru osteneala și serviciul adus pentru binele spiritual al credincioșilor săi întru conducerea acestor sacre misiuni.

Dă apoi mulțămirea fierbinte On. confrăți misionari, cari unii deși din mari depărtări nu au pregetat a osteni, contribuind astfel cu munca la desăvârșirea lucrărilor aduse în numele Domnului.

Cum însă vestea misiunilor a străbătut din ce în ce mai mult prin toate văile parohiei Valea Jidanului — fiind parohia împrăștiată în deosebite direcțiuni la zeci de kilometri — după depărtarea misionarilor cete de bărbați, femei și copii au sosit spre a lua și ei parte la acelea. După

putință au fost și ei mângăiați. Incheiu, constatând și din a mea parte minunatele roade ale acestor deprinderi religioase.

Preotul Vasile.

Reuniunea de temperanță.

În unele foi s'a ventilat știrea, că între decisiunile sinodali ar fi fost înființarea unei reuniuni de temperanță în Blaj.

Nu cunosc de ce soarte s'a împărtășit aceasta propunere, dar fiindcă s'a adus pe tapet — nu mă pot reține fără a-mi expune prea modesta mea părere.

După mine acea propunere a fost la loc; pentru că în poporul nostru alcoolismul e început a face — mari daune — materiali și financiari, — iar combaterea lui numai prin o societate puternică s'ar putea face. — O societate de asta forță însă, numai sub scutul și paza autorității mai înalte s'ar putea înființa și susține.

De altă parte orice altă societate, ce nu ar fi sub scutul superiorității bisericești nu ar avea respectul cuvenit.

Pentru că poporul nostru e alcoolist ce e drept, dar nu în forma, în care sunt alte popoare apusene.

În popor, e lătită părerea, că beutura spirtuoasă e un element nutritor, întăritor și dătător de viață absolut de lipsă muncitorului, și numai conces de biserică, fără aprobat, (festăni, pomeni, botez etc.)

Din acea cauză, ori cât îi expui lui, pe bazele exeriințelor medicali, că acele sunt un element, care vatămă sănătatea, scurtă zilele, predomnește spre criminalități nu numai făptuitorii, ci și erezii, ei rād și răspund: „Dumnezeu a lăsat beutura, biserica o binecuvântă, ce a lăsat Dzeu cum să poată fi rău?“

Cine l'ar putea abate din această convingere rătăcită? Numai o corporațiune, ce ar avea aprobarea autorității noastre bisericești. O îndrumare părintească, care ar arată intrucât — și din ce motive — suferă biserica lângă ceremonie, beuturile spirtuoase, apoi broșuri, în cari în stil ușor, s'ar combate părerea lor, despre beuturile spirtuoase ar face un serviciu neșpus de mare cauzei.

Altcum dacă alte lucruri să regulează în sinoade provinciali, de ce oare, obiceiurile acestea, de a se scrvi beuturi după servicii sacre să rămână nebăgate în samă?

Sau dacă portul, purtarea și ținuta clerului în oficiu și afară se regulează, pentru purtarea preoțimeii, față de aceste obiceiuri, să nu să creeze nici o lege?

În atare caz, poporul devine pretenziv, ca preotul să se demită sub demnitatea clericală după exemplul celor ce nu-și cunosc chemarea și preotul nu are o basă — legală — ca să poată combate această pretensiune neiertată.

Am zis aceste, nu pentru a instrua pe cei ce știu mai mult de cât mine, ci pentru ca să atrag, luarea aminte, a celor ce au mai mult simț și pricepere, asupra unei cestiuni de interes.

Premiații blăjeni

ai Expoziției dela București.

Reproducem după »Buletinul expoziției« persoanele și institutele blăjene, cărora li s'au acordat recompense ca expozanți și colaboratori ai expoziției generale române din 1906.

II. Medalie de aur cu diplomă specială:

1. Gimnaziul român,
2. Dr. Ambroziu Chețian,
3. Dr. Augustin Bunea, (de două ori)
4. Mitropolia unită,
5. Muzeul arheologic și istoric (de două ori)
6. Biblioteca.

II. Diplomă de onoare cu medalie de aur:

1. Mitropolia română unită (de două ori)

III. Medalie de argint cu diplomă specială:

1. Muzeul istoric și arheologic,
2. »Patria«, societate,
3. Dr. Augustin Bunea,
4. Ioan M. Moldovan,
5. Tipografia semin. arhid.

IV. Medalie de bronz cu diplomă specială:

1. Adrian Oțoiu, teolog
2. Liviu Costea,
3. Dr. Vasiliu Suciu.

V. Colaboratori:

1. I. P. S. Mitropolit unit,
2. Consistoriul mitropolitan unit.

Observăm, că recompensele aceste se pot primi, cu modalitățile înșirate în numărul trecut.

Învitare

la a XI-a Adunare generală a Casinei române din Blaj, care se va ținea Marți, a treia zi de Paști, la 6 oare d. a. în localitățile Casinei cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
 2. Cetirea raportului general.
 3. Cetirea rațiunilor Casinei pe 1906 și a proiectului de buget pe 1907.
 4. Esmiterea alor doue comisuni, una pentru cenzurarea raportului general, și alta pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de buget.
 5. Raportul comisuniilor.
 6. Eventuale propuneri.
 7. Închiderea adunării.
- Blaj 24 Aprilie 1907.

Dr. Augustin Bunea,
președinte.

Ioan Fodor,
notar.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Direcțiunea institutului de credit și economii »Iulia« din Alba-Iulia în ședința sa din 25 Martie a. c. a binevoit a asemna pentru școala noastră un ajutor de 20 cor. Pentru care se aduce și pe această cale cele mai călduroase mulțămite. Benic, în 20 Aprilie 1907. În numele senatului școlar. *George Spătăceanu*, not. sen. școl.

Din Arhidieceză Esercitiile spirituale cu clerul gremial le-a ținut anul acesta dl Dr. *Ioan Bălan*, viconotar consistorial. — Joi la s. Liturgie, I. P. S. Sa Mitropolitul a sfințit St. Mir și apoi a spălat picioarele la 12 clerici. Sara s'au cetit Evangeliile Ss. Patimi. A început Escelența Sa. Vineri s'a făcut înmormântarea Domnului cu procesiune în jurul piațului și a Catedralei.

Din dieceza de Orade. Iosif Pataki, fost cooperator în Sanislău, a fost numit paroh în Zăzar. — Vasiliu Barbul, preot neohirotonit, a fost trimis de administrator parohial la Necopoiu. Iuliu Pop la Galsa și Ioan Székely, de cooperator la Nyir-Acsád. — În ziua Ss. Paști vor fi hirotoniți intru preoți clericii absoluți: Ioan Darabant și Coriolan Man.

Din dieceza de Lugoj. Până la 10 Maiu n. e deschis concurs pentru ocuparea parohiei Perul, distr. Lugoj, devenită vacantă prin decedarea preotului Adam Blejesen. Venitul congrual de 1234 cor. — Pe anul 1907. preoților deficienți (12) li-s'a asignat dela 2—4 sute cor. pensiuine.

Inimi generoase. Fericita *Aurelia F. n. Solomon*, fosta directoară a internatului de fetițe de aci, a lăsat prin testament 2000 cor. fondului de aluminate a Internatului de fetițe și 100 cor. fondului pentru Spitalul studenților din Blaj. — Familia *Henzel* din Roșia-montană, a dăruit intru amintirea repaus. părinte Simeon Henzel: 20 cor. fondului Văduvelor și orfanilor de preoți. 20 cor. fondului Masa studenților din Blaj și 20 cor. fondului gimnasiului din Brad, iar pentru biserica din Aiud 40 cor. — On. *Dem. Chișerean*, preot deficient în Făgăraș, intru amintirea repausatei sale soții, a dăruit câte 10 cor. fondurilor: Văduvelor și orfanilor de preoți, Preoților deficienți, Internatului de băieți, Internatului de fetițe și Mesei studenților.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarele contribuiri:

la f. *Internatului de fetițe.* Romul Marcu, Bistra, 30 cor. Aug. Nilca, Vaidacuta, 25 cor. Ales. D. Donescu, Vasláb 4 cor. Laur. Pascu, D.-Sânmartin 7-64 cor.

la f. *Orfanotrofului:* Aug. Nilca 3-20 c.

la f. *Masa studenților:* »Detunata«, Bucium, 30 cor. »Sebeșana«, Sebeș, 25 cor. »Șercăiana«, Șercaia, 20 cor. Ales. D. Donescu, Vasláb, 4 cor. »Brădetul«, Orlat, 50 cor. »Doina«, Câmpeni, 50 cor. Blaj, 1 Maiu 1907.

Cassa centrală arhidiecezană.

Promoție. *George Triff*, candidat de advocat în Bistrița, a fost promovat la universitatea din Cluj de doctor în drept.

Pentru literatura populară. Ministeriul de culte austriac a esmis o comisiune, care a adunat poeziile populare ale tuturor naționalităților din Austria, din chiar gura popului. De odată s'a fixat și melodiile singuraticelor cântări.

Intru amintirea prof. Nic. Ionaș. Preasfințitul Episcop al Lugojului *Dr. Vasile Hossu* a trimis 50 cor. ca să împartă jumătate la fondul intru amintirea repausaților și jumătate la cela pentru monumentul ce se va ridica intru amintirea neuitatului cântăret, a cărui amintire, chiar în aceste zile sfinte, a fost mai vie. Cu aceste contribuiri fondul monumentului se ridică la 181 cor.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea balului aranjat la 12 Februarie a. c. în folosul »fondului pentru ajutorarea școlărilor mizeri în caz de morb« dela gimnaziul superior greco-cat. din Blaj au fost: Întrate: 698 cor. 40 fil. Eșite: 189 cor. 27 fil. Venit curat: 509 cor. 13 fil. I. Au binevoit a trimite oferte: Esc. Sa Dl Mitropolit Dr. Victor Mihályi, 20 cor.; Il. Sa Dl episcop Dr. Demetriu Radu, 25 cor.; Rvds. Dl prepozit I. M. Moldovan, 10 cor.; Alexandru Mocsanyi, mare proprietar, Birkis, 10 cor.; Dr. Vasile Bian, medic, Buzău, 20 cor.; Dr. Aur. Rusu, Nagyszeben, Dr. George Simon, adv., Nagyenyed, Dr. Bazil Tărnăvean, medic, Viena, și Ioan Șancu, paroh, Visag, câte 10 cor.; Dr. G. Tripou, Dr. Iulian Pop, adv., Bistrița, A. Frățilă, prof. Galați, Aurel Pop, paroh, Jucul de sus, Ioan Comșia, comerc. Zernești, Iosif Angyal, not. cerc. Miriszló, Ioan Bora, paroh Petros, Ioan Anca, paroh, Subpădure, Adam Leșnican, Dobra, Ambr. Lazar, not. cercual, Borgó-Tiha, câte 5 cor. Iosif Stupinean, par. Stupini, Ioan German, catechet. Brad, Aurel Peruțiu, par. Dezmir, Iacob Popeneciu, protopretor pens., Venetia, Vasile Bora, paroh, Crivobara, Petru Chețian, paroh Densus, G. Modorcea, paroh, Grid, câte 4 cor. Gavril Fetche, M.-Lápos, 4 cor. Dr. Bogdan, M.-Lápos, 2 cor., Grigorescu, M.-Lápos, 40 fil., Ioan Albon, paroh, Doștat, Nicolau Maior, învăț. Gyalu, Alex. Papiu, paroh, Bistra, Dionisiu Zeflean, Abrud, Ioan Broșu, paroh, Brassó-Deresztye, câte 3 cor. Atanasiu Bologa, par. Lupeni, Valeriu Florian, par. Racovița, Ioan Hătiegan, protopop, Kolozs, Stefan Lita, par. Lunca, Petru Nirăștean, paroh, Iernot, Elie Câmpian, protopop, Gyó.-Szt.-Miklos, Traian I. Magier, par. Szaturó, Beniamin Rus, preot Gilău, Teodor Pănăzean, învăț., dir., Sâncel, câte 2 cor.; II. Seara la cassă au fost următoarele suprasolviri: Dna Sinbeiger, 20 cor., Dr. Iuliu Maniu, 16 cor., George Bărhat, protopop, 10 cor., Nicolae Brătean, Teius, 8 cor., Eugen Bian, not. cerc. Făget, August Stupariu, Blaj, Moise Birtolon, notar cercual Lăsend, Dr. Alexandru Pop, I. Br. Hodosiu, Dr. D. Szabó, Familia Vlassa, Sâncel, Victor Maior, câte 6 cor.; Avram păcurar, protop., Miercurea, Dr. Racota, Șeica, Sebeș S. Blaj, Dr. Morariu, Inginer Negruțiu, Iosif Lita, protopop, Biia, câte 5 cor.; Rudolf Riț, Mih. Raț, Nicolae Baciu, Aurelia F. Solomon, Ioan Pop. Uifalău, Ioan Popa, par. Cergău, Simion Muntean, not. cerc., Luca Rusan, Eugen Nicola, câte 4 cor.; Schneider, Blaj, Dr. R. Boilă, adv., Petru Șogan, Alexandru Voda, par. Vaidei, câte 3 cor.; Bazil Solomon, D. Boilă, Arcadie Ienășel, Simonffy Alajos, Laur. Bozac, Ioan Hossu, inginer, Zombor, câte 2 cor.; Gheorghe Th. Both, Ilie Mircea, Emil Oltean, Vasile Bindea, I. F. Negruț, August. Morariu, Schramm Károly, câte 1 cor. — Subscriși prin aceasta ne ținem de plăcută datorință a aduce mulțumită tuturor acestor binevoitori și sprijinitori ai susnumitului fond. Blaj 19 April 1907. *Dr. Ioan Rațiu*, președinte. *Oct. Bonfiniu*, cassar. *Alex. Ciura*, controlor.

Academia română. Iată cel dintâi prilej, când trebuie să regretăm dispariția »Familiei«. Nici într'o revistă sau ziar de dincolo, ce ne sosește aici, nu întâlnești acele dări de seamă amănunțite, ce le avea »Familia« dlui Vulcan. Astfel de abia acum, când se încheie sesiunea anului 1907 putem da câteva notițe scurte. Noul membru Mrazec și-a ținut discursul de recepțiune. Dni Bogdan, Tocilescu, Kalinderu, Babeș, Pușcariu ș. a. au făcut interesante comunicări. Dl Dr. Sextil Pușcariu, a prezentat prima fasciculă din Marele Etimologic al limbei române, care a fost întimpinat cu simpatii și cu nădejdi de bine. Tot dsa a luat premiul Eliade Rădulescu de 5000 frc. pentru scrierea sa filologică publicată în limba germană. Premiul Craiavean de 1500 lei s'a dat dlor Dumitrescu și Clinciu prof. pentru manualele de de istorie. Premiul Adamaki de 5000 lei a fost distribuit astfel: 2000 lei Pompiliu Eliade pentru lucrarea sa »Istoria spiritului public în România în secolul IX«. (Primul volum);

1000 lei dlui Erbiceanu, pentru lucrarea sa „Tendințele noi în drept“, studii de drept civil și penal; 1000 lei dlui Dr. M. Câmpăneanu pentru lucrarea „Incercare de psihologie militară individuală și colectivă“; 500 lei dlui Dimitrie F. Caijan, pentru „Istoricul orașului Focșani“, și 500 lei dlui St. Nicolaescu pentru „Documente slavo-române cu privire la relațiile Țării Românești și Moldovenii cu cu Ardealul în secolul XV și XVI“. Celelalte premii nu s'au distribuit. În ultimele ședințe președintele Kalinderu, aduce ca dar din partea dlui general Bengescu trei manuscrise și 122 scrisori de ale poetului Alexandri, foarte prețioase. În locul dlui Kalinderu a cărui mandat a expirat, Academia a ales președinte pe dl Anghel Saligny, iar vice-președinți pe duii Negruzzi, Locilescu și Istrati.

Prelegerile populare organizate de comitetul despărțământului Blaj al Asociațiunii s'au continuat și Dumineca trecută în Mănărade. Prelegerile au fost conduse de directorul despărțământului prof. I. F. Negruț. Mai întâi s'a dat cuvântul dlui Emil Vlăssa, mare proprietar în Sâncel, care a vorbit foarte bine despre economie în genere, arătând, cum prin muncă și cruțare se poate ajunge la bunăstare. Dl Vlăssa și-a întărit espunerile sale prin pilde cunoscute. A luat apoi cuvântul dl Ioan Maior, provizor al domeniului mitropolitan, care într'un grai limpede și pe înțelesul tuturor a spus câteva boale de ale vitelor cornute și modul vindecării lor și până la sosirea veterinarului. Prof. Nic. Pop a ținut apoi o prelegere intuitivă din stupărit, insistând mai ales asupra coșnițelor raționale. La urmă prof. Dr. Chețian, într'un chip plăcut de espunere, dă câteva povești igienice țăranilor, sfătuindu-i să se ferească de viții, cari scurtă viața. Intre singuraticile vorbiri un grup de pedagogi au executat câteva cântări și declamări. Cei adunați au rămas deplin mulțumiți de foloșoarele și prețioasele învățături, ce li-s'au împărtășit. La sfârșit s'au împărțit și aici vreo 50 cărți de cetit celor știutori de carte.

Știri literare. Înregistrăm la acest loc apariția următoarelor scrieri: Biblioteca scriitorilor români, editura „Minerva“, București: Vasile Alexandri: *Opere complete* vol. V. formează al patrulea volum al teatrelor, cuprinzând: Sgârșitul risipitor, Cetatea neamului, Lipitorile satelor și Boierii și Ciocoi. Dintre scrierile teatrale ale marelui poet, rămân: Despot Voda, Fântâna Blanduziei și Ovidiu, cari vor alcătui un nou volum. Acest volum de peste 300 pagini are la sfârșit un indice a cuvintelor străine ori dialectale cu explicarea lor. — Ludovic Dauș: *Doamna Oltea*, poem dramatic în versuri, scris și reprezentat cu prilejul aniversării de 400 ani dela moartea marelui domn. Scrierea are multe calități bune. Costă 1 Leu. — *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți, de protoul Samuil Clain de Sad izvodite*. Editate cu litere latine de păr. I. Nicorescu, și tipărite cu binecuvântarea P. S. Episcop ortodox al Aradului. Lucru pare cam curios, dar e așa. Părintele Nicorescu, văzând că protopopul Dr. Dăianu editează predicile lui Petru Maior, s'a grăbit și dsa să editeze predicile lui Clain, — un strălucit lucefar al bisericii noastre, — și să le treacă prin binecuvântarea Episcopului Ignatie Papp dela Arad. — Se vând cu 2 cor.

Sim Fl Marian. Mercuria trecută a repausat învățatul și neobositul folklorist bucovinean, de abia în vrâstă de 60 ani. Originar din Ardeal, a studiat la Năsăud, Beiuș, Cernăuț și Suceava și s'a preotit la 1876 servind ca preot în mai multe parohii, în sfârșit la Suceava fiind profesor de religie la gimnaziu. La 1881 a fost ales membru al Academiei Române, ca resplăta a activității sale bogate și foarte prețioase pe terenul literaturii populare. A publicat o mulțime de scrieri. La îngroparea sa, Academia română a fost reprezentată prin Dr. I. G. Sbiera, care a depus o splendidă cunună. Foarte numărös public au asistat la această tristă ceremonie.

În veci amintirea lui!

Partidul german popular, al Germanilor din Ungaria de sud, cucerește mereu teren. Înzădar scriu ziarele că toată mișcarea e opera unor instigatori. Cea mai eclatantă dovadă ne-o dă ziarul „Deutsch-ungarischer Volksfreund“, publicând în afară de numele celor 5000, cari s'au declarat membri ai partidului, — o adresă a Germanilor din Iarek, comitatul Bács-Bodrog, iscălită de 1000 de inși, cari se declară și ei aderenți ai partidului și cer ca limba de instrucție, în școlile din Iarek, să fie limba germană. Înzădar, glasul poporului nu se poate înăbuși...

O nouă achitare. Aflăm că s'a sistat procesul „Libertății“ din Orăștie pentru un articol scris despre cartea dlui A. C. Popovici.

Din zilele lui Nero, Atragem deosebita atențiune a cetitorilor noștri asupra romanului cu acest titlu, pe care îl începem în numărul de azi. El conține pagini de toată frumusețea din veacul prim al erei creștine: viața creștinilor în catacombe, persecuția groaznică alui Nero împotriva lor, apoi sfârșitul tragic al acestui Caesar barbar.

Petreceri. Inteligența română din Ormenișul de câmpie și jur. Invită la petrecerea, ce se va aranja în 6 Maiu (a doua zi de Paști în școala gr.-cat. din loc. Venitul curat este destinat pentru școală.

— Reuniunea de lectură și cântări a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia, aranjează Luni, în 6 Maiu n. (a doua zi de Paști) cu concursul unui grup de teologi a Seminarului „Andreas“ din Sibiu, un concert urmat de dans, în sala cea mare a redutei orășenești (din promenadă) în favorul gimnasiunii din Brad.

— Tinerimea română gr.-cat. din Zorlențul mare, aranjează Luni, în 6 Maiu n. (a doua zi de Paști) în sala cea mare de învățământ a școlii de stat, în favorul bisericii gr.-cat. din loc, *producțiune teatrală împreună cu petrecere de joc.*

— Tinerimea română din Er-Mindszent, invită la petrecerea cu dans și teatru, ce va aranja în Er-Mindszent la 6 Maiu n. (a doua zi de Paști) în favorul bisericii române.

Din America. În urma activității par Lucaciu Români gr.-cat. pot avea mângăierea ca în giurul orașului Windher să aibă nu peste mult biserica zidită. Asemenea, deja s'au făcut primii pași pentru cumpărarea unei biserici și locuințe preoțești în apropierea McKeesportului. Români din Aurora au deja casa parohiei, și nu peste mult vor avea bucuria de a saluta preotul în mijlocul lor pecum și biserica le va fi gata nu peste mult. Înainte numai cu ajutorul lui Dumnezeu!

Convocare. Prin aceasta convocăm pe toți P. T. membrii ordinari și ajutători; pe cum și pe toți sprijinitorii culturii poporului român la „Adunarea generală a despărțământului Miercurea a Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român“, ce se va ține în comuna Spring, Marți (a 3-a zi de Paști) în 7 Maiu a. c. la 10 oare a. m. Miercurea 27 Aprilie 1907. *Avr. S. Păcurariu* director. *Ioan Dăian*, notar.

Prăvălie românească în Fiume. Recomandăm cu toată căldura cetitorilor noștri pe dl *Fabriciu A. Degan*, din Fiume, care eșind din legăturile fostei prăvălii alui R. Pascu, care acum nu mai e românească, — nici nu e liferantul preoției gr.-cat. — a deschis o prăvălie românească: de import de cafea, tea, marfă colonială s. a. în Fiume pe Corso nr. 16. Cunoșcând personal pe dl Degan, putem să ne pronunțăm asupra dsale într'un mod foarte elogios, fără teamă de a fi desmintiți.

Prețurile cerealelor. Starea sămănăturilor e din ce în ce mai rea. Agricultorii, nu numai că nu sperează o recoaltă egală cu cea din anul trecut, ci dimpotrivă se lățește tot mai mult părerea, că recolta din anul acesta va fi slabă, unii să tem chiar de o

criză. Timpul nefavorabil desvoltării sămănturilor nu s'a schimbat spre bine. Din întreaga țară, dar și din străinătate, sosesc știri triste, ce par a întări părerile agricultorilor. Prețurile cerealelor — îndeosebi ale grâului — se urcă rapid.

Vizite de suverani. Regele Leopold al Belgiei a făcut vizite președintelui republicii franceze, Fallières. Regele și Regina Danemarcei au făcut vizite suveranului Norvegiei Hakon, și au fost primiți de familia regală, membrii guvernului, ai corpurilor legiuitoare, și de întreg corpul diplomatic. Întreagă capitala Norvegiei Cristiania era pavozată.

Procesul „Foi Poporului“. Senatul de acuză de lângă tribunalul din Cluj, a respins acuză procurorului, ridicată contra dlui Silvestru Moldovan, pentru un articol publicat în „Foaia Poporului“, ca nemotivată, decretând sistarea procedurii. Procurorul a apelat.

„Scriitos a inviat!“ Salutăm din toată inima cu această sfântă vorbă pe toți iubii noștri colaboratori și cetitori.

Posta Redacțiunii.

O. Va fi, numai să ne avizezi, când termini. „Ramuri“ Craiova. Primim schimbul, rugăm numai să ni-se spezeze și primii patru numeri.

A. O. A sosit, vom vedea în numărul următor.

I. T. Am ales partea ce ne interesează, celelalte le-am omis, ales știrea ultimă, fiindcă nu suntem și noi de față.

AVIZI!

Să vinde din mână liberă

O mașină nouă de făcut SODĂ (apă gazoasă) **sistemul cel mai nou** adusă numai din Iuniu anul trecut, **provăzută cu 530 Syphoane**, mai departe cu **umplător pentru lemonadă și sticle trebuincioase la el**, lași pentru transportul sticlelor și instrumentele necesare.

Reflectanții să se adreseze la Domnul **PETRU BRENDUȘIAN, (Blaj Balázsfalva)**. (20) 2—3

Medicii de mult recunosc și recomandă ca cel mai bun purgativ apa purgativă FRANZ JOSEF, un purgativ sigur și plăcut. (19) 2—52

Cărți postale ilustrate, cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Partea literară.

Blăstăm.

—❦—

În ceas târziu de noapte 'ntunecoasă
Cu arme 'n mâni s'au furișat să-l prindă
Pe Cel ce *siua* le-a vorbit cuvântul
Și nearmat umbla din sat în sat. —

Cu funii l'au legat și l'au scuipat în față,
Cununi de spini i-au împlântat pe creștet
Și l'au bătut, pe Cel ce plin de milă
Le-a vindecat morboșii și 'ndrăciții.
Și crunt lovind ei au bătut pironul
Prin palma, care-i binecuvântase
Și care-a pus lumina 'n ochii născuți orbi...
Iar glasul Lui, cel vecinic plin de milă,
Indurerat de atâta răutate

Gemea ș'acum: „Părinte! Iartă lor!“

Și s'a pornit atunci în cer furtună,
Și-a stins lumina soarele 'ntr'amiazi,
Pământul s'a cutremurat de groază
În vâlul negru ce-l înădușia:

Ci numai omul sta râgînd satanic...

De sărbători.

Vecinică rânduială preaminunată a
firii, — închinare ție!

Și-a deschis pământul sinurile întru
minunatele frumuseți și ceriul ne încunună
cu dulcea lumină a blândeii, dragei primăveri. — Iată câmpul, iată pădurea! Totul
e viață, totul e tinerețe. Iarba fragedă cu
miros proaspăt, înviorător, florile în mii
de colori, cari se leagănă dulce în adierea
boarei de seara. Codrul cu mirosul balza-
mat de frunze tinere și muguri abea des-
chiși, cu florile preperate covor printre
trunchiurile copacilor. Păsărele cu ames-
tecul armonios al ciripitului și fluierărilor
îndulcesc liniștea codrilor și a grădinilor.
Fluturași mândri îngânându-se în zbor,
împeștritează întinderea câmpului, albul și
trandafiriul pomilor, ce împrăștie mirezme.

Ziua mare a Domnului se apropie. —
Paștile sunt aci...

Și cuvintele Evangheliei îmi vin în
minte: „Peste două zile Paștile sunt...“

Cât e de frumos când vin Paștile!...
— Și mă gândesc la vremile acelea...
de demult, la Țara cea aleasă de Dumne-
zeu, la Palestina...

Cât de frumos va fi fost pe atunci
în Palestina! — Dealurile, cununi înverzite,
în jurul livezilor pline de flori mirositoare
cu acei crini ai timpului, a căror pompă
n'a ajuns-o împăratul Solomon; drumurile
pline de liniște, în umbra smochinilor, pe
cari trecea pacinici spre sfânta cetate, spre
Sion, drumetul plin de prav, ce venea de
departe, să mănânce aicea paștile. Popor
bun, acești drumeți, și temător de Dumnezeu,
care le-a grăit lor prin profeți vorbe mi-
nunate și le-a arătat lucruri mari; popor
temător de Dumnezeu, mai ales în anii
aceștia, când glasul lui Ioan răsună pro-
povăduind pocăința, din pustia în care
trăia; când vestea despre Mesia cel pro-

mis se răspândise în toate unghiurile Iudeei
și ale Samariei, — când cei ce alergau
să vadă minunile lui, împrăștiau vestea
despre puterea marelui Împărat, prin satele
și orașele vecinilor.

... Dar Isus în vremea aceasta nu se
departează de împrejurările Ierusalimului...
Vremea se apropie... și acum petrecea
mai mult între învățăceii săi, explicându-le
învățăturile. — Dumineca intrase în Ieru-
salim ca adevărat împărat al Iudeilor, —
poporul îi așternu-se vestmintele sale în
drum și ramuri de finic, și-i strigă: Ossana!
Isus însă n'a umblat să-și păstreze
această glorie din partea poporului.
Isus umblă retras, în ceata învățăcelor
săi; merg adesea se se roage în grădina
Getsimani; iasă cu ei la câmp, dar nu-i
mai trimite să adune poporul și nu mai
face acum minunile cele uimitoare. — Cât
de minunat se întindea câmpul înaintea
picioarelor lui, ... dar Isus e trist. — Cât
de moale își răspândiau smochinii umbra,
chemând la odihnă în răcoarea lor dulce, ...
ci Isus trece îngândurat printre ei cu apos-
tolii, puși și ei pe gânduri de vorbirile
lui din urmă. — Dar iată, că Isus se apropie
totuși de un smochin, — ci nu se pune
să se odihnească în umbra lui, — ci pri-
vește în sus, ... îi eră foame! Dar numai
frunze erau pe pom, căci vremea smochi-
nilor nu eră; ci Isus îi zice plin de mîn-
nire: „În veci rod din tine să nu mai
iasă!“ — și în cealaltă zi, trecând pe
acolo — aflară smochinul uscat.

Așa a trăit Isus zilele acestea până
la moartea sa. „Întristat este sufletul meu
până la moarte“.

Iar vorbirile ce le mai ținea acum
poporului, sunt de o stricteță arzătoare:
— „Aduceți-mi un denar!“ zise Irodienilor.
„Al cui este chipul de pe el? Al Cesarului?
Dați deci Cesarului ce e al Cesarului!“
— Iar Saduceilor le răspunde: „Tare ră-

Vai omului, căci s'a 'npietrit atâta!
Vai omului, că n'a-nțeles pământul
Și n'a pătruns a soarelui mîhnire!
Căci s'a 'npietrit în nesimțire — vai lui.

Căci s'a 'ntărit blăstăm pe omenime:
In veci să nu priceap' a firii semne
Privind să vadă și să nu 'nțeleagă!
— Se va apropia îngrozitor sfârșitul;
Va clocoți văzduhul plin de semne;
Simțind, se va cutremura pământul,
Și ceriul se va 'nflora de-așa vedenii:
Ci împietrit privi-va, toate *omul!*
Cerca-va, *causa* s'o afle 'n semne,
Din desvoltarea lor cerca-va *legi* să scoată,
Se va mândri cu nouă biruințe
Asupra Firii, ce-și păzeă secretul.

Ci rostul lor el nu-l va mai pricepe:
Vede-va *fenomene* 'n ele ci nu semne:
Căci e blăstăm: *văzând să nu 'nțeleagă.*

Nerian.

tăcit!“ Și când cineva îl mai întreba, voin-
d să-l prindă în cuvinte, — răspunde și el
cu întrebări. În urmă nu cuteza să-l mai
întrebe. Fariseilor însă le strigă în Sina-
gogă: „Vai voaună Cărturarilor și Fariseilor
fătarnici, că sunteți ca mormintele spoite
pe dinafară, iară înlăuntru pline de necu-
rătenie, — vai voaună, că străcurați țințarul
și mâncați cămila; vai voaună, că asupriți
pe văduva și pe orfanul!“

Așa vorbește acum Isus, cel ce tot-
deuna le vorbise blând, în pilde și ase-
mănări, și le zicea: „Cel ce are urechi
de auzit să audă!“

Dar acei pe cari nu iau convins mi-
nunile, — nu i-au înfricat nici vorbele, ci
mai vărtos sau împetrit întru răutate, —
căci acum „mai vărtos umblau ca să-l piardă
pe el;“ și sunt veseli și plin de sarcasm,
când îl văd pe cruce.

... Dar — cutremur — mare s'a făcut,
soarele și-a ascuns lumina sa, și a fost
întunerec mare peste tot pământul dela al
6-lea până la al 9-lea ceas.

Și iată îmi aduc aminte de cuvintele
prorocului Ieremia: „Jeli-va pământul și
întristase-vor ceriurile deasupra“.

— Și acestea toate... pentru răutatea
omenească!

Da, pentru răutate, — pentru încăpă-
ținarea în răutate!

Trecut'a de atuncea multe primăveri
și frumuseța multora a stricat-o răutatea
omului. De multeori s'a văpsit iarba și
s'au stropit florile, cu sânge ce trebuia să-l
înghită în loc de ploaia ceriului. De multe-
ori s'au topit în flacări câmpurile și au
rămas cenușă satele, întinzându-se pustiul
în locul frumuseții...

Și acum primăvara din nou își des-
vălește toate frumusețile. — Și suntem
aproape de Paști. — Iar gândul meu fără
vrere, alcargă într'una la „odinioară“ —

și „acum“. — Drumeți pacinici, plini de colb, băteau lungimea drumului dela marginile Iudeei, să se suie la Ierusalim, să iee „Paștile“. Și erau cu toții pătrunși de respect nemărginit față de Jehova, care le arătase atâtea lucruri minunate în anii din urmă, — și așteptau cam încurcați să-l vadă odată încoronat pe Messia cel proocit, despre care atâtea să vorbeau în timpul din urmă. — Ci sus în Ierusalim răutatea se aliase cu invidia, cu viclenia, cu fătarnicia, și cu toate celelalte rele ce pot încolți numai într'o inimă omenească, — și așteptă neclintită, gata să dea ultima lovitură.

Altele sunt astăzi vremurile. Poporul nostru, cel simplu în evlavia lui, dar adânc și neclintit, urcă, îmbrăcat sărbătorește, cărările spre Ierusalimul cel nou, unde astăzi nu-l așteaptă fariseii cei fătarnici, ci cărturarii cei adevărați, — cari saltează de bucurie împreună cu poporul în ziua Marelui Messia.

O de trei ori fericiți noi, care avem parte și de atâta bucurie între aceste minunate frumuseți ale naturii, într'atâta splendoare de primăvară.

A perit răutatea omenească! S'a stins...

A pierit...? O nu! E aproape, e la spatele noastre și deja își întinde mâna să ne tulbure bucuria, să ne strice fericirea.

S'a stins...? Ba nu, — căci răutatea omenească e dela diavolul, iară el nu se odihnește. Dar răutatea poate îmbraca atâtea forme și știe afla totdeauna calea cea mai potrivită pentru a strica.

E evlavios poporul nostru? Da, e foarte adevărat! Dar, vai!, cine și-ar fi putut aduce aminte, că chiar în această bună însușire să-și poată afla pierirea! Răutatea diavolului însă a știut să atace chiar aici!

Cine nu cunoaște astăzi secta Nazareilor!? Și cât de furtunos se lățește în unele părți printre poporul nostru! — Și care e arma acestei secte?... O, arma ei e foarte puternică, foarte tăcioasă, mai ales pentru poporul nostru: e *evlavia*. Nu cred, că este cineva, care cunoscând pe nazarei, ori cât i-ar compătimi pentru rățacirea lor, — să nu le admire evlavia. Iși râde poporul nostru de ceremoniile lor, dar când îi vede, cu câtă sfîntenie, sau cel puțin cu câtă teamă țin ei să nu înjure, să nu mințescă, și mai ales cu câtă dragoste cântă cântări evlavioase, atunci țărănul nu mai râde ci parecă-i vine să se apropie de ei.

Și foarte ne înșelăm, dacă credem, că aici vina n'o poartă nimeni, afară de seducătorii și de cel sedus. Este cineva vinovat, foarte vinovat de greșeli premergătoare, cari au preparat căderea.

Căci dacă preotul socotește liturgia de acelaș lucru, ca judecătorul pertractarea ce trebuie să o isprăvească pe anumite ceasuri; dacă trece în galop preste Utrenie, ale cărei melodii neîntrecute au îndulcit și alinat atâtea milioane de suflete în vreme de atâtea veacuri, chiar și când ele resunau în limbă neînțeleasă, — iar vecernia, Marea Vecernie, se face de 2—3 ori în an, — de loc, dar chiar de loc nu ne putem mira, că poporul e atras într'o sectă, care cultivă atât de mult cântările evlavioase, —

unde *el însuș poate cânta*. — Căci nu trebuie să desconsiderăm mai ales partea din urmă a acestui fapt. Școală noastră pune mai de mult mare pond pe cântările bisericesti. Dascălul care să nu știe cânta — ca și popă care să nu cânte „frumos“, pentru poporul nostru și până astăzi e ceva de neînchipuit. — În școală se învățau cântările bisericesti și băieții le cântau lângă strană în jurul dascălului, — și ajunși oameni mari încă nu se prea depărtau de strană. Câte biserici sunt și astăzi, unde Dumineca vezi lângă strană câte 6—8 țărani, cari și-au frământat trupul în muncă grea toată săptămâna, iar acum se perindează la cântările utreniei și răspund în cor la ectenii. Și cât de bine țighește tuturor această adorare comună și cât de sfântă e pentru ei dumineca și sărbătoarea.

Astăzi în foarte multe locuri nu se mai învață în școală cântările bisericesti, și această neglijare pe motive de nimica: deoarece învățătorul nu ar avea glas (— nu ar putea-o face în cazul acesta tot așa de bine preotul?). — Pe alocurea s'a început formarea de coruri vocale, cari cântă liturgia aranjată pe note. De acestea cântări *se miră* ce e drept poporul, și ridică de multeori capul spre cor, — dar nu le admiră și nu-i *pătrund* în inimă. Pe lângă aceea, instrucția aceasta în cântare nu-i e de ajuns, căci trebuie învățate și cântările mai frumoase dela Utrenie, ca astfel băiatul, mai apoi feciorul, bărbatul, să poată și el lua parte la această minunată slujbă de adorare, de închinare. — Iată aici o minunată chemare a școalelor de repetiție, având totodată în cântare o ocupațiune plăcută pe lângă lucrurile practice ce se învață. Aici să se practiceze apoi corul vocal aranjat după voci, — și cu cântece profane, cari nu sunt mai puțin dragi poporului nostru, mai ales astăzi, când avem atâtea doine, atâtea hore și cântece războinice, aranjate pe note. În acestea să-și aducă roadele cunoașterea notelor — și am vedea rezultate ce ne-ar pune în mirare. —

Dar nici aceea să nu ne surprindă, că poporul nostru e atras spre Nazarei prin devisele acestora, că: „nu le e iertat să înjure“, „nu le e iertat să mințescă“. Noi zimbim de faptul acesta ca de o gogomanie, — dar chiar de loc nu e de răs, ci cu atât mai ales ar trebui să ne pună pe gânduri *caușa*, cum se poate, ca o cursă atât de neacoperită să fie în stare a primejdui pe cineva? Vedeți că „cel rău“ a știut face armă din cuvinte atât de luminoase? Dar să nu ne mirăm! Până când instrucția religioasă în școală este lăsată pe mâna învățătorului, care propune în aceasta învățătură — a cărei însemnătate pentru viață e cu totul alta decât a celorlalte, — el propune și în ora aceasta ca și în cea de cetire, de matematică și se îndestulește dela băiat cu recitări din Istoria biblică și încurcări fără rost din Catechism; până când preotul se îndestulește în biserică a spune înșămătatea zilei sau a explica în puține cuvinte cuprinsul evangheliei, — ori, cum de cele mai multe ori se întâmplă, în loc de predică se îndestulește cu un sfânt Tatăl-nostru: până atuncea nime să nu se mire, dacă un nazaren va zice cu bună credință cătră unul

de ai nostri, care îl va ascultă cu aceeași bunăcredință, — că „uite, nouă nu ni-e iertat să ne mănîem, nu ni iertat să mințim“, — și alte lucruri, foarte simple de cari nici prin minte nu-i trece creștinului în clipita aceea, că doară și religia lui aceleaș le pretinde. Nu pentru că ce a învățat din carte s'a dus de mult, iar cu graiul nime nu i-a mai spus lucruri de acestea.

Aievea, *neinstruarea* și deci *neștiința* poporului în lucruri de ale religiei, este cauza *rățacirii* lui nu numai cătră nazarenism, care o vedem cu ochii, ci și a multelor rățaciri tăcute, ascunse, cari ajung la suprafață de ne lovim de ele numai din vreme în vreme. Atari sunt indiferentismul față de biserică și școală și cauzele lor, nestimarea preotului și a învățătorului, tradarea cauzelor noastre naționale pentru bani, și alte câte am văzut și, durere, vom mai vedea, dacă starea de lucruri rămâne aceeaș, dacă *întâiele* cauze întâii vinovați, nu vor fi delăturate. — Și să nu ieie acești vinovați lucrul ca o chestie de disciplină, ori nici atâta, căci e aceasta o chestie vitală, o chestie hotărîtoare în soarta neamului — și nu o neglijare în chestie disciplinară le va fi vina ci — *o crimă*.

Iată asupra capului nostru proiectul școlar al lui Apponyi. — Pentru a crește din băiatul român *patriot* maghiar, — sau cel puțin pentru paralizarea celeialalte probabilități: creșterea lui de bun român, în școală, — domnul Apponyi jertfește ori ce alt scop al școlii. Dumnea-sa ar vrea să ne îndoape cu idei croite după un calapod, pentru că oarecând toți să avem capul plin de aceeași greieruși, cari gâdile astăzi creerii onoratei coaliții; dumnea-sa ar vrea să ne poată arăta lumii călcând cu toții în cisme ieșite de pe acelaș calapod — nu i-ar păsă dumnisale că unul schioapătă în ele iar celuilalt îi iasă din picior. — Domnul Apponyi se amestecă în afacerile școalelor noastre după plac acuma când face legea, pentru a se putea amesteca cu atât mai după plac după ce legea va fi sancționată, — știm adevă că c.m se execută legile ce se referesc la noi și mai ales, cât pond se pune pe acel punct al legii, care ne asigură vr'un drept.

Învățătorii își pot ști înainte soarta, căci dela ei atârnă, — iar noi putem vedea ce ne așteaptă... Greu am fost cercați dar și mai greu vom fi cercați de acuma. — N'avem teamă, că ne vom pierde limba, nu ne temem, că ne vom pierde neamul; nu, dle Apponyi, maghiari nu ne vei face, iar neamul nostru nu-l vei stirpi, dinspre partea asta poți să-ți închei de acuma socotelile.

Alta este însă de ce ne temem. „Cel rău“, duhul neîmpăcării, capătă prin dl Apponyi o nouă armă împotriva noastră. Dacă până acuma, când învățătorii nu purtau lanțurile cu cari îi ferecă acuma, dl ministru, — atât de păgubitoare au fost neglijențele cari le-am amintit mai sus, — cum vor fi ele de aici încolo, când și cel brav numai cu greu va birui. — Iată deci neglijența preotului în instruirea religioasă și morală în școală și în biserică, ridicată acum cu atât mai virtos la gradul de *crimă*, crimă în contra bisericii, a cărei turmă nu o paște ci o lasă de se împrăstie și se

pierde, crimă asupra neamului, căruia ar trebui să-i fie *părinte și conducător*.

Deie Dumnezeu, ca nici un preot românesc să nu slujască în aceeași mare zi a Paștilor, la altarul Domnului, cu această crimă grea pe sufletul său; deie Dumnezeu, ca precum nu-și poate închipui poporul un preot care să nu știe cântă, tot așa să nu învețe în *școală* pe copii ca un *părinte*, și care să nu-i conducă, tot ca un părinte, pe cei scoși în largul vieții!

Să deie Dumnezeu!

Povestea unei vieți.

— „Ei las liniștește-te acum. Ce are a face, frate? Câți oameni nu mai sunt așa! Și adecă cine să-ți și poruncească cum să fi? Nime! Trăiești așa cum îți vine mai bine. Așa! Ți-am spus să te liniștești! Uite te înneacă tusa. Ți-am spus eu că te'neacă tusa!”

Domnul Prața, în colțul divanului, suflă tare pe nas cu gura închisă. Com suflă, înclină din cap, cum ar face o mărtoagă de cal în căldură plină de înădușală. Fața osoasă, cufundată sub umerii obrazilor, eră veștețită ca la un mort. Ochiul cufundat adânc erau speriați ca după o aiurare îndelungată. Se răzîmă cu mâna de divan, și privi a pustiu prin casa bogată în mobile scumpe și covoare grele. Zise, întorcându-se spre prietin.

— „Nu mă înădușe tusa, n'ai grigel! Ști tu bine că de șase ani tușesc mereu. A fost așa un atac, doar trece, știu eu că trece, cum trec toate — toate în lumea asta! Vezi bine, tu te uiți la mine, mă vezi că-s slab, și gândești că-s gata. Dacă ar fi după noi, ar fi alta. Ai descărca un glonț, ai implânta un cuțit în inimă și toate s'ar sfârși, când ai găndi că toate s'au gătat. Am ajuns și eu odată la gândul ăsta, dar atunci s'a trezit deodată în mine ceva, ce nu se poate spune, așa unul necunoscut, cu mult mai tare decât mine, care m'a făcut să-mi deschid ochii, niște ochi mari-mari. Am privit atunci într'o lumină neobișnuită. Eră în lumina aceea par'că durere, descurajare de-o parte, iar de alta o liniște aspră, dar plină de seninătate. Și nici nu-mi pot da bine seamă de am văzut cu ochii, ori inima a simțit toate acestea. Dar vezi tu, ceea ce s'a trezit atunci, nu-mi mai dă pace, mă pune mereu să mă spovedesc la toată lumea, de par'că toți oamenii ar fi dubovnici. Îmi vine așa ca un nor greu ce tot cearcă să mă învalue. Și numai așa-l pot împrăști, dacă spun ce am pe suflet. Și auzi măi frate, ori cui, numai să-i spun cuiva. Acum tu mă cunoști pe mine. De câțiva ani am fost nedespărțiți. Ști că eu nu mă plecam ori cui. Dar acum e alta, e cu totul alta. Lasă-mă să-ți spun.”

Prietinul își pierdă liniștea. Venise așa să-i mai țină de urât Dlui Prața, căci doctorul i-a poruncit să steie o săptămână încheiată în casă. Dar n'a stat mult și Prața începă să-i spună despre el, lacom, uricios, încât prietinului i-se făcă rău să-l mai asculte. Pe bolnav l'a și înădușit tusa de câteva ori, aveă apoi în privire ceva rece ca de ghiță, ceva respingător și rău uneori ca de nebun. Prietinul, subțirel de nervi, nu puteă suferi dobitocia asta, și cercă să-l oprească din vorbă. Privi în masă și zise pocnindu-și degetele dela mână.

— Ce să mi-le mai spui mie acestea? Vezi eu le știu, dar nu aflu nimic deosebit în ce spui. Sunt fapte Prața, fapte ca ale ori și cui, ce să...

Dar bolnavul îi taie repede vorba.

— „Nu, tu nu cunoști nimic. Ce ști tu și nimic. Tu ai văzut în afară, dar nu ce-i în suflet. Viața, viața din mine tu n'ai cunoscut-o. N'a cunoscut-o suflet de om. Nime n'a putut s'o cunoască.”

Se așeză pe divan, cu umerii strânși, ca și când i-ar fi grozav de frig în spate. Într'adevăr, prietinul puteă fi nedumirît. Domnul acela bătrân, cu părul și mustațele sure, pareă mai mult un om în aiurare decât treaz. Toată înfățișarea lui lăsă impresia unui nenorocit făcător de rele, care prins, și bătut până la nebunie, caută după un ascunziș, trăgându-și trupul chilăvit, încet ca să nu-l simtă nime. După casa în care stă, după îmbrăcăminte, după tot ce eră în jurul lui, ai fi crezut mai ușor că omul acesta într'adevăr e bolnav rău, decât că în sufletul lui să poată fi așa furtună.

Celce a venit să-l cerceteze izbuti să-și aprindă o țigară, și cum acasă nu aveă de lucru, — venise după oarele de birou, începă să fumeze tot încălcându-și degetele dela o mână în barba lungă și deasă.

Bolnavul știă el când îi vine tusa. Acum eră sigur că poate vorbi mult, fără întrerupere.

„Am fost un om, care puteă să dură o viață foarte bună. Tata aveă o slujbă înaltă, cu plată grasă. Când m'am trezit și eu la viața aceasta, când am prins a înțelege, vedeam deosebirea mare între mine și alți copii de seama mea. Eră ca scos din cutie, cu hainele mele moi și scumpe, cu ghețele mele, pe cari mi le ștergeă de zece ori pe zi servitoarea. Eu n'am știut ce-i lipsa, nici n'am cunoscut să mi-se pună ceva în cale până am fost mic. Batjocoriam, da, da, batjocoriam de atunci pe copiii îmbrăcați în haine cărpite, și-mi venia așa o ciudă pe ei și un dispreț de le dam palmi. Și nici unul nu mi-a zis odată o vorbă legănată. Când mergeam cu slujnica la plimbare, copiii mi-se fereau din drum ca niște cățaluși bătuti, — vezi așa mi-se părea mie de pe atunci. Dar stai numai, asta-i nimic, asta-i o floare la urechie. Simțeam — acum îmi dau eu numai bine seamă — simțeam o sete mare de-a călca tot în picioare, fără a privi la ceea ce strivesc. Am și fost purtat mult pe sus. La plimbări în trăsura cu mama, în brațele doamnelor gătite ce veniau la noi, în brațele domnilor cari ascultau de tata. Da, da, eu am atins puțin pământul în anii cei dintâi a copilăriei mele. — Și atunci nu știam nimic, dar acum, vezi acum mi-se pare o crimă cea mai fragedă a mea copilărie! Ce crezi tu, din așa copilărie poate să crească un suflet? Ha? O buruiană galbină, uscată, dar nu suflet! Spune-mi tu umbra suflet este?”

— „Ei, frate eu nu înțeleg ce vrei tu cu asta. Îți spun pe cinste că nu pricep nimic.”

Ochii celui bolnav sclipeau și mai răi par'că.

— „Vezi bine că nu înțelegi. Ți-am spus eu că tu nu ști nimic. Dar să-ți spun eu: nu-i suflet. Umbra-i soră cu moartea iar sufletul e frate cu viața. Stai numai că vezi tu, o să înțelegi tu. — Când m'au dus mai întâi la școală au făcut atâtea pregătiri,

de-o sută de oameni săraci nu pot face atâtea pentru sărbătorile Paștilor. Văzut-ai tu vre-o dată sărbătorile unui om sărac? Și zici că acelea-s sărbători? Dar stai, las, nu de asta e vorba. M'a sărutat mama, mi se pare că și plâns, m'am sărutat cu frații ca și cu niște necunoscuți, și am urcat în trăsura cu tata. O trăsura care nu hurducă, ei merge legănat ca pe spatelul unei ape. Dar treceau pe drum — vezi eu le văd toate acum într'o lumină minunată de limpede — treceau pe drum cară de povoaară, căruțe ce trosneau din toate închieturile, și lesele de scânduri pline de pământ se izbeau așa de uscat. Și ridicau un prav de să te înuece. Îm veni atunci să iau biciul dela slugă — eram de șapte ani — și să pleznesc pe cei ce treceau pe lângă noi, în arșița soarelui dela sfârșitul lui August. Dar până a nu mă hotări eu, îndeplini tata treaba asta. Da, tata. Și îmi veni atunci să-i sar în gât de bucurie. Atunci! Acum de-ar fi tata înaintea mea Paș scupă în față. Da, da, nu face gesturi tu. Încă nu pricepi nimica. Dar ce-aveam noi cu amărății aceia cari își duceau chinul alături cu dobitoacele slabe ce trăgeau opintindu-se în oase, de gândeai că le iasă soldurile prin piele? Nimic, dar ți-am spus eu: dacă ai o buruiană galbină uscată, uscată mi-se pare de otravă — în loc de suflet.

„La școală, în scaunul întâi, nu mă înnebă nici un profesor decât lucruri așa de ușoare, de acum simt că ar fi trebuit atunci să roșesc de rușine înaintea celorlalți colegi. Dar atunci mă simțeam mândru, o te asigur așa de mândru, de să-mi fi spus vre-unul un cuvânt i-aș fi scos ochii cu ghiarele. Aveam cuartir, aveam mâncări, de-a cheltuit tata cu mine într'un an, cât spesează un băiat sărac în cei opt ani de gimnaz. Când ieșam dela școală de regulă vre-un profesor mă luă de mână și mă petreceă până acasă. Până eram în clasele de jos. Atunci la început îmi plăcea, mă simțeam chiar fericit, că numai eu sunt învrednicit de atâtea băgare de samă. Dar mai târziu am început să desprețuesc chiar și pe profesorii cari mă alintau. Acum? Acum zic să nu-i rabde Dumnezeu pe oamenii aceia! — Așa am trăit eu multă vreme. Treceam dintr'o clasă într'altă fără să mă opintesc câtus decât. Dela o vreme îmi veni gândul că un om ca mine — înțelege frate: un om ca mine ar puteă să facă și toate clăsiile într'un singur an. Și când vedeam în ochii copiilor rămași repetenți, lacrimile grele, simțeam o bucurie, și o bucurie, o mândrie, care mușcă par'că și te înaltă și mai sus. Așa ceva simțeam în suflet. Adecă stai, zic eu așa: suflet, dar vezi tu bine, că sufletul nu-i așa. Eu n'am avut suflet, ci o buruiană galbină, uscată, plină de venin.”

Prietinul ascultă mai bine acum. I-se încreți fruntea adânc, ca atunci când judecă pările oamenilor la tribunal. Poate și-a adus aminte din viața lui, de ceva asemănător, poate cunoșteă și el istoria acestor purtări, ori Dumnezeu sfântul știe ce. Zise, privind jos în podele:

— „Vezi Prața, eu nu aflu nici un rău în asta, ca să nu te amesteci cu toată lumea.”

— „Ce cu toată lumea? Tu crezi că trebuie să deosebești pe om de om? Așa, asta-i dracul cel mare! Gândul acesta scupă venin și nenorocește ființele din lume. Nu! Așa am crezut și eu, dar nu-i adevărat! Să vezi tu numai cum nenorocește!”

Un om slab de fire și-ar fi luat în grabă pălăria și ar fi plecat. Așa era de schimbată, de urâtă și respingătoare fața bolnavului. O față de mort din care se înhoalță ochii unui nebun. Dar judele de tribunal Crețu — prietinelui lui Prața — era ei nervos dar numai la început. Dela o vreme i-se toceau simțirile, și ca de lemn ar fi putut să privească chinurile morții ori și cui. Se vede că lungă praxă a carierii sale l'a datat la toate.

Prața își înțeleștă mâinile osoase, și-și mișcă cu greu ochii uscați.

— „Să vezi tu numai cum nenorocește. Din gimnaz am ieșit între cei dintâi. Prost tare de cap n'am fost, dar după truda ce am pus-o nu eram vrednic. Aveam dar în urma mea o parte din viață dusă, din care nu m'am ales cu nimic. Atâta numai că mă făcusem mare. Un tiner mândru, dar rece și fără viață. Căci celea câteva petreceri, învârtirea prin câteva familii, unde părea că mi-se închină toți, nu se poate numi viață. Eu n'am văzut frumseța și lumina nici unei primăveri, eu n'am simțit căldura nici unei veri, eu n'am știut ce-i mulțămirea nici unei fel de munci, ci în lumea mea goală și rece, ca o sferă de sticlă frumos lustruită, dar în care nici aer nu-i, eu mi-am păstrat buruiana aceea galbină, uscată, plină de otravă în loc de suflet. N'am avut un singur prietin între cei cu cari am trăit opt ani de zile, nu m'a atras nimic și n'am simțit nimic.

„Am început să urmez la universitate. În Sodoma capitalei am ajuns în grabă într-o corupție ce nu se poate spune! În sfârșit se trezise și în mine ceva. Dar doamne, cât de deosebit a fost la mine în asemănare cu alți oameni. Când patimile s'au pornit toate, biata buruiană ce-mi ținea loc de suflet, n'a știut să-mi deie nici un razim. Am ajuns în familii mari, unde moravurile sunt mai putrede, am ajuns în familii bogate, a căror viață foște de toate descompunerile morale. Aveam, — în urma poziției tatii — legături tari cu oameni puternici, cu ajutorul cărora mi-am făcut toate examenele. — Și vezi tu, atunci nu m'am rușinat de asta. Atunci judecam, ori nici nu judecam, ci vedeam că așa-i mașinaria lumii, unii să înoate în bine toată viața, iar alții să se târăie pe jos ca viermii. Credeam c'am apucat pe calea fericirii vecinice.

„Am ajuns în slujbă bună dela început, cât ce mi-au dat diploma. Eram departe de tata, departe de ai noștri. Și nu-i doriam. Nu i-am dorit niciodată. Am început a înțelege că tatii a început a-i merge slab. Se incurcase rău în datorii. S'a fost dat la vinarsuri tari, iar mama de mult începuse a bate drumuri rătăcite. Unde eram în slujbă să învârteau mulți să mă însoare. Dar când m'am trezit într-o sară cu două cambii dela tata să le scriu, după o gândire îndelungată m'am hotărât că nu mă însor niciodată. Dar nici cambiile nu le-am scris. A fost aceasta întâia gândire mai adâncă în viața mea. Și vezi tu bine ce gândire a fost asta, ce hotărâre. Era vorba să ajut pe cineva, pe tata. Dar vezi că eu mai toată viața mea de până aci nu m'am văzut decât pe mine. Și vezi tu bine, am hotărât în interesul meu. Al meu sigur.“

— Bine frate, dar asta nu-i cine știe ce. Se putea că tată-to nu se putea folosi

cu cele două cambii. Nu putea ieși din încurcături și...

— „Tu nu mă înțelegi încă! Spune-mi tu ce-a simțit tata când singurul lui sprijin n'a vrut să-i deie ajutor? De ajutor e vorba aici mai întâi, ori de voința bună, de sufletul bun? De suflet era vorba și acesta nu l'a găsit tata la mine.

„Dar iată, după ce mi-am luat hotărârea de care ți-am amintit, am mers mai departe. Îmi veniau scrisori, dela tata, dela mama, dela surori, le cunoșteam de pe adresă, și crezi tu ce-ți spun eu, că nu le cetiam, ci le aruncam în foc? Da, ardeau acolo rugămintile și lacrimile ce-or fi picurat din ochii mamei. — Și atunci nu simțeam nimic. Un demon trebuie că mi s'a pus de atunci la inimă. Căci viața ce-am început-o de atunci încoace, n'a mai fost de aur. Și totuși a fost viața mea. Patruzeci de ani am dus aceasta viață. Tu mă cunoști de șase. Dar treizeci și patru de ani înainte tot așa am trăit. Și tu nu ști nici acestia șase cum au fost. Mai pretine, ce să vede-i nimic, la fiecare om. Dar ce-i acolo ascuns, tănuț în lăuntru aceea-i de căpetenie. Că la unii e ascunsă acolo o luminiță tainică, ce nu se stinge nici odată. Și luminița aceasta și focăleşte și luminează. La alții în loc de luminiță e un foc curat și sfânt. Iar la alții e un ghem de întunec și în ghemul acela e ascuns capul viu al unei vipere flămânde. Și omul cel mai năcăjit, de care-ai crede, că toată viața lui e un iad, are ascunsă o luminiță de acestea. De multe ori poate că bate în stingere, dar nu moare, ci învie mai tare, îi luminează în lăuntru, și-l face să vadă lumina din lumea lui Dumnezeu. Câte odată să aprinde focul chiar și în viața acelora e călăuzită peste tot de luminița aceasta. În mine însă a fost buruiana aceea, și ghemul acela de întunec ca capul de viperă. În mine a fost noaptea răutății și a egoizmului. În mine s'a sălășluit piatra nesimțirii și a neîndurării. În mine s'a vărsat noroiul destrăbălării ce putrezește. Toate acestea au fost în mine, de cari tu n'ai putut să ști. Căci lustrul ce ni-l dăm pe din afară, minciuna în care ne îmbrăcăm, haina veninoasă, falză a ceea ce numim „bunele manieri“, astupă să nu răsuflă putrezimea, ca așa să poată fi pedeapsa și mai mare, ca astfel cel molipsit să moară, să se prăpădească singur.

„Așa m'am îmbrăcat eu gândind că-s singur în lumea asta. Dacă-ți voi spune, ce tu nu ști, c'am strâns optzeci de mii de zloți în cei patruzeci de ani, vei înțelege o parte din viața care am dus-o. Mila n'am cunoscut-o, pentru mine lacrimile celor ce i-am neîndreptățit, ca și când n'ar fi fost, Eu n'am avut frați, surori, n'am avut părinți, — ci numai pe mine. Și inchipueți tu, în acești 40 de ani eu numai după îndestulirea mea am umblat. N'am vrut să am muere, n'am vrut să am copii, să fiu singur, singur, deosebit de toți, departe de toți, cum am fost totdeauna. Am desprețuit întreagă lumea, afară de mine.

„Mergeam la birou, și nu mă atingeau de loc închinăciunile adânci ale funcționarilor mai mici. Acasă, în pustietatea odăii, nu mă gândeam la nimic, decât la comoditățile mele. Pe mâncări alose am cheltuit mult, pe beuturi asemenea. În casa mea toate-și aveau locul lor. Și de zmintea slujnica ceva, era vai de zilele ei. De-mi venia vre-un oaspe și durmea la mine, agitația mea ținea o lună. Îmi era nesuferit orice fel de om ce-mi lua

o parte cât de mică din comoditatea mea. În urmă slăbisem din puteri, de alte patimi nu mă mai înlanțueam așa de tare, dar cu atât mai vartos mă stăpânea setea comodității, și a banilor mei mulți. Ajunsesem de orice birtaș ar fi voit să nu mai iau prânzul la el. Chelnerii priveau mănioși, când mă vedeau că deschid ușa. — Și crezi tu că am avut o singură dată în viața mea o rază de fericire? Am fost omul cel mai nenorocit, dacă peste tot am fost om. Da vezi că ghemul cel de întunec din mine nu mă lăsa să văd, și capul cel de viperă mă mușcă mereu, umplându-mă de veninul egoizmului tot mai tare, și buruiana galbină ce-mi ținea loc de suflet creștea tot mai înaltă și mai plină de ramuri.

„Când mă gândesc acum, nu știu cu ce se mă asemăn. Îmi vine gândul și am senzație câteodată, că am fost o insectă moale, scârboasă, lacomă și rea.

„Și auzi numai ce s'a întâmplat, de s'a desfăcut odată ghemul cel de întunec și a sărit din el capul de cel viperă. A sărit și îndată s'a aprins și în mine un foc, ce-a ars buruiana.

„Era într-o sară de toamnă; urâtă și rece sară. Trăgea un vânt ce sămăna a crivăț. Am venit dela cină, din otel, în trăsură. Acasă îmi făcuse slujnica foc. Era cald și bine și mă bucuram în culcușul moale. Cetiam, la lumina unei luminări o gazetă. Am auzit soneria dela poartă de câteva ori. Am băgat de samă vorbă ca de ceartă. În urmă vine servitoarea.

— „Este domnule o femeie, zice că vrea nezmintit să vie la Dvoastră. I-am zis că nu să poate. A început să-și frângă mâinile, să plângă Domnule, și în sughițuri de plâns mi-a spus că-i soră cu Dvoastră“.

„Eu mam zmăncit în pat, ceea ce înțelegea bine slujnica ce însemnează. Eșise să-i spue că nu se poate. Auzisem că o soră mi-i pripășită în orașul unde eram, dar nu m'am interesat să știu mai de aproape ce-i cu ea.

„N'a trecut însă mult, și ușa să deschide și o femeie înaltă, cu fața chinuită de durere, țipni în casă.

— „Alexandre fie-ți milă de mine. El mă bate, zice să fug, m'a aruncat în uliță, și mi-a sosit ceasul Alexandre!“ Și începuse să se vaete ca mușcată de șerpi.

„Atunci m-am sculat tremurând, da, tremuram de mânie, i-am dat ghiolduri adânci în coaste, în pept, nu mai știu unde, și cu servitoarea am dus-o până la poartă. Aci a căzut, începând să se vaete. Am urcat în grabă scările că batea rece de tot vântul. Și mi-am cetit mai departe gazeta.

„Dar dimineața slujnica veni palidă ca de moarte: — „Domnule o murit muerea de-asară. E la noi în curte lângă poartă.

„Și când am văzut-o vânăță, țapănă, cu șpaimile și chinurile morții în față, și lângă ea copilul, m'am cutremurat și eu mai întâi în viața mea. Într-o clipă m'am cutremurat, iar în cea următoare mi-am pierdut mințile. Țin minte că se adunaseră oameni, oameni mulți, și țin minte că eu mă izbeam cu pumnii și strigam că am ucis-o. Când am început să-mi dau samă, mi-au spus că Livia, ah, ei nu știau că o cheamă Livia, și că a fost sora mea cea mai mare și cea mai nenorocită, mi-au spus că pe femeie au așezat-o pe catafalc. Atunci într-o lumină mare, dar repede, mi-am înțeles toată fărădelegea mea, și în clipa următoare m'am gândit la moarte

Mi-am luat revolverul să trag, săucid bestia din mine, care m'a robît o viață întreagă. Dar' când să trag, s'a deșteptat în mine ceva mai tare decât mine, care mi-a oprit mâna. Au fost așa de repezi schimbările acestea încât abia le pot spune. Știu atâta că ceea ce m'a oprit a izvorit dintr'o lumină. O lumină ce mi arată o altă viață, o viață aspră, dar senină, o viață de milă, de îndurare. O viață de om. Un an numai, o lună, ori o zi să duc o astfel de viață, și apoi vie moartea.

„Vre-o câteva zile n'am fost bun de nimic. Am dat bani, tot ce-a trebuit pentru îngropare, pentru grija copilului. Dar copilul n'a trăit nici o săptămână. Pe el l'am petrecut și eu la groapă. Îmi părea că imi îngrop cea din urmă a mea nădejde de-a face și eu un bine în viață.

Au urmat zile de gândire limpezi, în cari mi-am văzut toată nenorocirea vieții mele. N'aș dori să mai trăiască nimeni astfel de zile.

De-o parte zădărnicia unei vieți trăite de alta frumseța altele ce-aș fi putut să am Voința și dorul de a începe o nouă viață și slăbiciunea anilor mulți ce te trag la pământ. E grozav frate, să simți la bătrânețe frumsețile primăverii, să cerci să cauți când glasul abia-ți mai iasă din piept, să cerci să te împaci cu mila ce-o faci la bătrinețe, când viața toată ai fost un hoț, să cerci să te mângâi, când tu n'ai alinat un trai de om nici o suferință. Faci, dar ce faci puterile bătrâne, e copleșit de aducerea aminte a păcatelor trecute. Nu ști, dar eu mi-am dat — afară de puțin, toată averea înainte de-a mă muta aici. Dar ce folos, când ai gândul că banii aceia și așa nu din munca curată a ta... Totuși, totuși aș vrea să mai trăiesc. S'a trezit în mine puterea care o cere aceasta. Să cunosc și eu cel puțin în parte lumea așa cum e rânduită de Dumnezeu. Numai ceva aș dori: să nu mai fie crescut nime ca mine, să nu mai aud pe nime povestind de deosebiri între om și om, să fie blăstâmați toți aceia cari nutresc acestea deosebiri. Și apoi să am cui spune toată răutatea vieții mele. Vezi — faptele mele-s așa de grele, de norul vieții trăite tot vrea să mă acopere, și numai când mă spovedesc altora se mai împrăștie“.

Ion Agârbicean.

Petru Cimbru.

Numai de Petru Cimbru să nu vorbești între oameni. Ca aproape nu pot fi doi adunați la un loc, ca să nu fie avut careva dintre ei de lucru cu el.

De unde a fost, cum a venit în sat, știe Dumnezeu. Destul, că într'o Joie din Păresemi, mi-aduc aminte ca astăzi, am văzut o târlă de oi dând la Podul din sus preste holde și un cineva după ele, pe care bătea din răspuțeri la un măgar, ce era încărcat cu multe de toate. Am mers să-i ajut să le întoarcem în drum, că vedeam bine, că singur nu răzbește cu ele.

Incepui a striga, a le face cătră drum și cu brr, cu țiam ajuns acum aproape de cioban, care de oboseală, a bună seamă, s'a lăsat jos lângă măgar, și să uita prost la mine.

— Bună ziua nene zisei și mă plecai tare, ca de sub căciulă să-l pot vedea mai bine.

N'am căpătat nici un răspuns.

— Scoală nene și-ți vezi de drum zisei cătră omul meu, care se uita și mai prost, de m'a prins frica. Era un om cam la vr'o șeptezeci aproape, cu o barbă bi-nișor de mare, sură, de n'avea cojoc ziceai că-i popă. Om mic să vedea a fi și atât era de slab, de și ochii i-s'au băgat în cap.

— Așa, gândeam în mine, dacă nu a murit, atunci abunăseama moare acum.

— Măi nene, te doare ceva, ești beteag, vrei ceva? Și întrebările nu le mai sfârșiam.

Văzând că nici un răspuns nu capăt și oile au pornit din nou peste holdele oamenilor, am vrut să alerg să le abat iar cătră drum, când să ridică omul meu încet și cu glas slab începe a zice:

— Unde sunt?

— În Vrajba.

De trei ori a trebuit să i-o spun, ca s'o priceapă.

— Hm zise în sfârșit și mi-se părea mirat.

— Ești beteag?

— Sunt bătrân, slab, neputincios. Aștept să vină moartea și nu vrea. Ce lipsă o mai fi și de mine, și să întinsă iarăș dealungul.

— Foame-ți e?

— De alalta seară n'am luat nimic pe limbă și sunt sfârșit de nu mai știu de mine.

— Așteaptă, că merg la mine la colibă și-ți aduc ceva de mâncare.

N'a mai zis nimic. Oile mâncau să crepe la holda tină, verde, iar măgarul rupea mugurii unul după altul de pe o tufă de măceș.

— Până voi veni doar nu fac cine știe ce pagubă zisei pentru mine și omului năcăjit trebuie să-i ajutăm.

Alergai în ruțul capului pe coastă în sus. Să pic jos de oboseală când am ajuns la colibă. Cu degrabă am luat traista din un cui și tunde-o la vale.

I-am dat să mănăce. Să vedea că-i flămând, că mânca lacom și până ce nu mi-a gătat din traistă un lipiu, două cepe mari, n'a zis nici un cuvânt. Pe când am venit dela întorsul oilor chiar scobeia cu degetul după miezul dela rusunoiu — muierea a făcut pită și în ziua aceea.

M'am spăriat de foamea ce a avut, să-mi mănăce chiar tot — așa bătrân. Dar era trecut.

Mă uitam cu deamănuntul la el.

— Pe ăștia încă numai ploaia îi mai spală gândeam în mine și-l îndemnam să mănăce acum și coaja dela rusunoiu cum o va putea. Eu știu bine, că pe unde sapă așa cu degetul nu mai mănăce.

— Mi sete zise bătrânul acum sătul. Apă nu era până la un izvoarăș din fundul pârăului.

M'am dus, acum tot atât, i-am adus în pâlărie apă și m'am lungit mai depărțitor de el, că era tare nespălat și negrijit.

— Ale cui sunt oile ăștia nene începui vorba.

— Ale mele.

— Toate?

— Toate.

— Hm și începui să număr încet. Am numărat 212 oi fără miei — o avere.

— De aș avea pe cineva, zise bătrânul mai mult aiurând, să-mi poarte de grije

până voi mai fi — mult nu mai trăiesc — ce bunătare ar fi dela Dumnezeu. Apoi ale lui să fie și oile și măgariul și bănișorii câți îi mai am la banca din Bălgrad.

Fiecare cuvânt mă fărmecea. Nu știam cum să i-o spun, că aici sum eu, am să-l port în palme pentru târla aceasta de oi, măcar de ar trăi o sută de ani.

— D'apoi n'ai pe nime?

— Pe Dumnezeu din ceriu.

— Dacă ți-ar plăcea, eu bucuros te-aș primi. Nevasta ți-ar purta de grijă. Eu iară de rândul oilor mă pricep, că..

— Ai și tu oi?

— Ba nu — neam de neamul meu, mă gândeam în mine — dar unchieșul a avut și de multe ori i-am ajutat la muls, a tuns, la făcut brânza...

— Noa un om ca tine imi trebuie mie. Am plecat la târgul dela Bălgrad să le vând, că nu mai sunt harnic de ele, dar așa aici imi e mâna.

Le-am adunat în drum și am plecat cu cioporu cătră sat. Așa n'am mai fost nici odată. O să crepe satu de năcaz când va auzi ce noroc m'a bătut. Imi venea să calc în bustru, în bătaia clopotului dela berbec, care mergea tocmai înaintea târlei.

Indărăptul meu venea bătrân, tărându-se mai mult. Măgariul înota încărcat bine printre oi și nu de puține ori a trebuit să-i iuțasc pașii cu coada dela furcă, căci ciomagul de oi era la bătrânul.

C'am cătră apusul soarelui am ajuns în marginea satului și cel dintâi, cu care ne-am întâlnit era crișmarul.

— Le-ai prins în oprit? zise crișmarul cătră mine.

— Nu chiar.

— D'apoi?

— D'apoi — iac' așa.

Nu cutezam a spune, că-s ale mele, să nu supăr pe bătrânul, care era în călcăiele mele și nici nu vream să zic, că-s ale lui, nu cumva să mă crează bătrânul prost din cale afară. Am mers în sat. Cela încă să uita după noi și îi spunea ceva unui al doilea, care ieșisă și el să vadă, ce e cu oile și cum am ajuns să dau eu după ele.

Amândoi să uitau mirați după mine.

Când am ajuns să cotesc cu târla cătră casa mea, prin hudița Biliu, am zărit cu coada ochiului, ca erau mulți în jurul crișmarului, pe care îl întrebau mereu de turma de oi.

Eu cu brr, oaoaie dam strigând tare după târlă și din ce mă apropiam de casă, din aceea imi creștea inima. Ce să se sparie Safta! Și-apoi ce bucurie! Vom avea de toate, unt, brânză, jintiță, urdă, lână, bani. Oaia e ca o bancă.

Numai trebuie grijite bine. Și am să le fac ca perinile.

Le-am băgat în curte, le-am dat din cea otavă, pe care o am păstrat pe timpul aratului, iar pe bătrânul l-am dus în casa de dinainte, i-am tras cojocul de pe el, i-am luat căciula din cap, l-am desculțat de opinci, i-am pus o perină pe vatră, ca să se poată întinde la căldură lângă cuptor.

Numai acum se vedea, cât e de negrijit și gubav. De n'ar fi avut oile nu l-aș fi suferit nici în curte.

Pe dinaintea casei să învârtea într'aceea tot satul; ba unii s'au răzimat de poartă și judecau oile de bune, de lăptoasă,

de scumpe și numărau câte trei, unii oile, alții mieii.

Frate-meu Grigore a venit și în curte și l-am auzit odată strigând.

— Măi, da ean hai, de ne spune, ce-i cu oile astea, de ce le-ai adus în sat?

— D'apoi le-am adus, că-s ale mele. și îi istorisii tot, mai spunând și ce n'a fost, că știam, că e lacom de avere; ca nici unul. Las să-i fie năcaz!

— Hm, zise el, și de bună seama sunt ale tale? Ți-a făcut carte pe ele?

— Ba nu.

— D'apoi?

— D'apoi mi-le-a dat mie.

— Bine, bine, mîncăți numai otava toată cu oile bătrânului ăsta grijește-i-le mulge-le fă-te slugă altuia și vei rămâne și de răs.

— Ce năcaz îi e, zisei eu în mine. În noaptea aceea însă cumplit m'a muncit gândul, că oare cum să-i spun bătrânului, ca să-mi facă și carte pe oi, că doar n'așteaptă să i-le țin de bogdaproste?

— Doar nu moare mâne, și nu-i pot zice, când de abia a pus piciorul la mine în casă; dintâi să-l găzduiesc apoi nu să supără, când îi voiu pomeni de cartea scrisă.

În noaptea aceea satu întreg n'a putut dormi. Vorbiau tot numai de oile bătrânului, de bătrânul de norocul meu, ba după cum am înțeles mai târziu nu în puține locuri au fost sfezi până aproape în ziua albă.

— Că sunteți niște guri căscate, niște proști, niște împiedecați. Ați tot răs de Nicolae al Ghiții, că-i așa și așa și iată, că-i cu oi și voi înțelepților, cumișilor, voi sunteți niște sărântoci.

Mulcările totdeauna sunt mai pismoasă, ca bărbații.

Dimineața în zori eram cu târla pe ogoară.

Din brr, țaho, oaoaie nu mai slăbeam, doar era să mă dedau a fi oier adevărat. Numai acum am văzut, ce ușor e să fi cioban, când ai oi.

Oamenii într'aceea, cu treabă, fără treabă, mergeau veneau pe lângă casa mea și căutau pe bătrânul mereu cu ochii să-l vadă, să-l cunoască, că mulți voiau să-i spună ceva, cum l-ar țineă ei, dacă ar fi turma a lor.

Sața îndată a văzut, că s'a pornit întreg satu să găzduiască pe bătrânul și grijia nu cumva să iasă din casă. L'a întrebat ce să-i facă de mâncare, i-a pus o țir de rachiu pe masă, a tăiat cocoșul cel bătrân, pe care l-am ținut anume pe ziua de Paști.

La o săptămână vorbiă satul minuni despre el.

Că ar fi un mare bogătan din România, care a trecut cu oile pe pasul cucului, alții ziceau, că e chiar din Rusia, ba unii ziceau, că ar fi căpetenia unei bande de hoți și așa vrea să scape cu oile furate.

Eu toată ziua mă gândeam, cum să-i zic bătrânului de carte, nu cumva să-l supăr, să stric tot, să rămâi și fără oi și de răsul satului.

Intr'o Sâmbătă seara mi-am luat inima în dinți.

— D'apoi nene, iată, Dumnezeu știe, Dta ești bătrân, vine altul și-mi ia oile, tot trebuie ceva scrisoare, că oile sunt ale mele?

— Ale cui mă? Ale tale? D'apoi tu ai dat bani pe ele, tu ai îmbătrânit în vi-

fore, prin vânturi după ele? Da ce spui tu mă?

Nici să mă fie lovit cineva în cap.

— D'apoi nu ne-a fost așa învoiala? și de abia mă mai puteam stăpâni.

— Când voiu muri, stăi până voiu muri și să întinsă cu încetul pe perină, pe laviță.

Fierbea mânia în mine. Să nu fie fost așa bătrân nu știu ce făceam cu el.

— Atunci să ieși, dar iute, cu oi cu tot. Nu-mi trebuie nimic, dar îndată să te duci, până nu pun mâna pe cărjă.

De-avalma l-am scos cu oi cu tot în uliță.

Imi venea aproape să plâng. Cu cine mi-am mâncat eu otava, pe cine l-am găzduit în casa de dinainte! Alții nici în curte nu l-ar fi suferit.

— Thi, ce va rade satul de mine.

* * *

De abia după vr'o două săptămâni am cutezat să mă arăt între oameni. Până atunci satul aproape m'a uitat, că îndată ce l-am alungat din curte, nu știau care să se imbie să-l găzduiască. Al treilea vecin cu puterea i-a mânat oile în curte și a doua zi a și început să mă vorbească prin sat, că pe bătrânul atâta l-am bătut, atâta l-am purtat flămând, de a trebuit să fugă. Dar las că el îl ține ca pe un domn.

În ziua de Rusalii oile au ajuns în curtea lui Grigore. Până și popa l'a ținut vr'o câteva zile, căci toate au margini, numai lăcomia oamenilor e fără margini.

Știam eu, că și la Grigorie are să ajungă. Om mai lacom după bogății ca el nu era împrejur.

La el s'a sfârșit treaba mai rău, că pe el l-a și pârît bătrânul, că a vrut să-l omoare.

Și judecătoria l-a osândit la 2 săptămâni închisoare și 50 cor. amendă.

Acolo am ștut numai, că îl chiamă Petru Cimbru.

După acestea am scăpat de el. S'a dus airea.

Dar pentru aceea tot nu-i bine să vorbești între oameni de oi și e chiar rău când vorbești de oile lui Petru Cimbru.

T.

Jugul „Soarelui.”

— după I. Iørgensen —

Pe timpul unei veri, puteai observa o ciudată nemulțămire prin toate plantele.

Ce-i drept, plantele nu au limbă de om. De aceea nu pot serbă întruniri, nici țineă conferințe, nici nu pot lua deciziuni practice.

Cu toate acestea în vara aceea clocotia de nemulțămire printre ele, dar într'un fel tăcut... după rostul plantelor.

Într'o noapte de vară, când toate adierile zefirelor încetează, când toată firea par'că e moartă, de cufundată ce-i în somn adânc, ia să stai puțin sub cerul cel senin, împodobit cu mii de stelișoare și să privești în jurul tău. Adevărat, n'ai să vezi nimica, de întunerec ce-i; dar de auzit, vei auzi un freamăt, par'că niște șoapte!...

Acestea șoapte se revarsă cu gravitate de pe un colț al lumii spre altul. Ele seamănă cu vuetul lin al frunzulițelor. Îți pare,

că ingerii se ridică spre cer, dând din aripiarele lor.

În realitate-i altfel. Plantele vorbesc între ele! Acel vuet plăcut provine din graiul lor! De treci pe lângă un plop, auzi-vei chiar din ceva depărtare, cum toate frunzele sale stau de vorbă unele cu altele, — și tot vorbesc și vorbesc o limbă, ce o cunosc numai frații și surorile sale din neamul vegetalelor.

Aceste vorbe sunt auzite departe, cât e de larg orizontul. În urmă — după puțină chibzuială — vine răspunsul tot într'acelaș fel de graiu. Și din vorbă în vorbă, din înțelegere și neînțelegere se stârnesc câte odată furtuni și comploturi foarte incurcate.

Vara aceea tocmăi așa se întâmplase!

Vegetalele tot stăteau la sfat și deliberau ceva ne mai auzit decând îi lumea. Un plop înalt ca o namilă destăinuia gândurile sale noue și planurile de reformă foarte originale. El stătea în mijlocul unei holde sămănate cu grâu și tot ce zicea, o răspândiau în toată lumea miile de limbi ale spicelor din jurul lui:

Plopul zise:

„Frați și surori! Gloriosul neam al vegetalelor locuște pe pământ din timpii cei mai depărtați. De aceea nouă ne aparține tot solul pământului! Omul, animalele și toate cele alalte corpuri depind dela noi. Fără de noi nu poate trăi nimica. Noi dăm pășunatul vitelor: iar acestea slujesc omului cu laptele și carnea lor. Oaia trăiește din ale noastre: ea îmbracă pe om; tot astfel și calul de încălecare și de ham. Paserile trăiesc din sămânța noastră, iar insectele din polenul și nectarul florilor noastre. În fine viermii și culbecii rod din putregaiul nostru.

„Cu un cuvânt putem spune: noi stăpânim pământul și toate cele! Chiar însăș țarina de arătură, care ne nutrește fu formată din frunzișul căzut, din crengile și ramurile noastre! Noi ameliorăm țarina, noi ne hrănim noi înși-ne.

„Numai o singură putere este în lume, de care atârnăm noi, și care în nici un chip nu atârnă de noi. Să ne înțelegem!

„Nu mi-e vorbă de aerul atmosferic. Noi luăm doară parte esențială la formarea aerului prin respirarea vapoarelor de apă, a oxigenului și acidului carbonic.

„Frați și surori! Vorbesc despre acel corp ceresc, ce ne dă ziua lumină, vorbesc de soare! De el, zic uni, chip că depinde existența noastră!

„Frați și surori! Cu dinadinsul mă folosesc de espresiunea, că existența noastră chip că depinde de Soare. Cât mă privește pe mine, eu sunt convins cu desăvârșire, că nu-i tocmăi sigur, ca lumina soarelui să ne fie noue trebuincioase ori măcar folositoare. Din contră! Ea ne împiedecă și ne păgubește!

„Credința despre înrăurirea soarelui cea necesară și binefăcătoare și dătătoare de viață vegetalelor, este fără indoială o basmă vechie și proastă, și o superstițiune din evul mediu, nevrednică de a mai fi susținută de plantele moderne, culte și luminate!“

Zicând acestea plopul s'a oprit în cuvântarea sa și a tăcut câteva clipe.

Niște stejari bătrâni și niște brazii dintr'o grădină vecină desaprobând zisele acestea clătinau cu supărare ramurile lor dar ușuraticile spice din lan se încovoiau de bucurie aplaudând la toate, ce auziră.

Plopul îngâmfat reîncepă cuvântarea sa cu un glas mai ridicat.

„Știu sigur, că în lumea vegetalelor se găsește un partid „conservator, care ține dracului de niște sentințe și teze învechite! Să avem totuși buna nădejde că cel puțin generațiunile tinere, conștiente de toată valoarea cuminenții lor, vor respinge nevrednicia și prostia nebunatică a superstițioșilor săi antecesori!

„Noi, vegetalele, ne suntem suficienți noue înși-ne. Noi nu ne vom mai plecă gloriolosul și înclinatul cap sub jugul rușinos al nimăruia... nici măcar al soarelui!

„Treziti-ve deci, frați și surori! Deșteptați-ve la luptă contra tirăniei, ce asuprește inteligența voastră! La luptă cu urăcioasa sclăvie!

„Atunci de abia va apărea o lume vegetală nouă și atât de măreață, încât toți oamenii se vor mira de noi. Timpul tirăniei tale s'a sfârșit! Nu mai avem nevoie de a ta lumină, stăpâne, care stai a leș pe bolta cerului!“...

Plopul întrerupse din nou. Atunci se stărni o furtună de aplause îndrăsnete și sburdalnice, ce dură timp îndelungat. Toate ierburile, toți copăceii, câmpiile și pădurile, toți se puneau pe întrecute întru a aprobă zisele plopului, așa fel că numai cu greu puteai auzi protestările bătrânilor uriași din codrii seculari.

Concluziunea finală a cuvântării Sale a rostit-o plopul, cum urmează:

„Frați și surori! Să nu ne mulțămim cu discuțiune. Să luăm niște măsuri practice!... În practică putem realiza aspirațiunile noastre fără multă greutate. Să începem ceea, ce o numesc oamenii o grevă. În timpul zilei să nu facem nimic, nimic, decât ce este absolut necesar pentru viața noastră. Să amânăm însă toată activitatea vitală pe timp de noapte. Noaptea e doară atât de misterioasă! Toate au început cu întunec — toate se vor sfârși cu noianul întunecimii!

„Ce ne mai trebuie?

„Noaptea vom crește! Noaptea vom respira florile noastre! Noaptea vom îmbăta văzduhul cu aroma noastră! Noaptea vom desvoltă rodul nostru pe cum și sămânța generațiunilor vegetale mai folositoare, decât cele din prezent!

„Intr'asa fel vom viețui exclusiv o viață proprie, și de sine stătătoare! Intr'asa fel vom ajunge la o existență vrednică de noi!“...

* * *

Cu aceste cuvinte plopul își sfârși conferința. Se auziau din nou aplause, însă data asta ceva mai subțirele!

De atunci încolo s'a schimbat priveliștea lumii întregi. Erau într'adevăr zile frumoase de vară. Ceresul soare strălucia ca de obicei. Dar ce să vezi? Florile cele dragălașe stăteau triste și posomorâte, cu calicele închis: parcă erau în doliu. Grădinile n'aveau nici o podoabă, de credeai că dorm. Pădurile pierduseră toată verdeața și frumseța: erau în letargie.

Grădinarii nu înțelegeau, ce vor să zică aceste toate schimbări. Doctorii în științele naturale nu-și puteau da seamă de ceea ce se petrecea în fire. Cu toții stăteau în nedumerire. Plantele se desvoltau doară noaptea, pe întunec, când nimăruia nu-i mai vine gândul să le observe.

* * *

Dară vai! rău au mai pățit sărmanele!...

Grânele, a căror paie mlădioase nu mai aveau lumină, cădeau la pământ fără vlagă și zăceau și culcate ca morții după război. Insectele nu se mai simțiau atrase de nectarul florilor; nici numai aduceau pollenul de pe o floare într'alta. Frunzele îngâlbînind vesteziu, ca la finele de toamnă, și atârnav greoaie și somnoroase spre pământ

Vedea-i pretutindeni vreascuri timpurii!

Atunci se auzia, într'adevăr, printre plante o mormăială, de nemulțămite ce erau cu sfatul plopului.

Dar plopul, el însus galbin ca ceara-sfrejit, slut și urăcios de tot, — zicea:

„Cât sunteți fără de minte, frați și surori! Oare nu vedeți ce frumoase sunteți acuma și ce nostime. Acuma de abia sunteți adevărată fire de plante, adevărate vegetale și mult mai conștiente de voi înși-ve decât odinioară sub tirănia soarelui, când toate cele erau de un fel, monotone, cu regulament militar.

„Norocul vostru că a-ți scăpat odată de aceea sclăvie solară! Astăzi a-ți devenit ființe superioare, delicate și boierești, pentru cari chiar ceva boală este tezaur și stema nobleții!

Multe din vegetale tot se mai încredeau ziselor plopului și pe când le secă ultima celulă, ele tot mai ziceau: zeu noi suntem ființe superioare, cu stema în frunte, adevărate personaje!

Vorba aceea: decând făcea popușorul mere!

Oamenii se plâneau, că i-ar fi bătut Dumnezeu cu o recoaltă proastă de tot și cu un an rău. Aceeaș vorbă o repetau ziarele. Dar se mângăiau, sărmanii, că doară vor veni vremuri mai cu noroc.

Și nici că s'au amăgit!

A sosit iar primăvara. Dar plopul? — El stătea cu crengile goale și uscate, ca o iazmă, că te speriai de el, prăpădit pentru totdeauna cu viața și ideile sale revoltătoare. Nimenea nu mai știă de el nici de procop-seala lui!

Apoi în jurul acestui prăpădit își ridicau încetișor odreslele cele tinere capul lor verziu și împreună cu cetele de boboci neîntinați se scaldau în razele soarelui, celui de odinioară isvor al luminii și dătător de viață. Desmierdate de adierile vânturilor, ele revărsau aroma cea mai plăcută, chip o jertfă tămăioasă; iar mlădițele noiei generațiuni se ridicau ca niște brațe evlavioase, adorând pe Binefăcătorul lor.

* * *

Aplicarea acestei pilde se înfățișează fără anevoie.

Pe cum viața și desvoltarea plantelor depinde dela înrăurirea soarelui, astfel existența și viața omenească cea prezentă și cea de apoi este într'o legătură esențială cu Creatorul universului. El, Stăpân a toată firea, cuprinde toate: timpul și spațiul, țările și popoarele, trecutul și viitorul, spiritul și materia, durata și vecinicia.

Această relațiune esențială a omienirii cu Creatorul universului pare — unor ploi sumeți — a fi un jug nesuportabil.

Din gura nu unui personaj licențiat sau doctorizat în străinătate și infiltrat de

supracultură apuseană se poate auzi ceva ateism rafinat:

„Oameni buni! Ce ne mai trebuie superstițiuni religioase din evurile medie despre Dumnezeu, religie, suflet, viața de apoi... A dracului toată bigoteria, iestismul și fanfara asta!“

Tineretul — ușuratic cum este și cu apă în cap — ușor se impacă cu vorbe de șaa fel. Le zice: „Aveți dreptate.“

Și totuși numele nostru cel glorios de români, este doară eminent creștin!

Noi — cei mici — știm, că n'avem ce așteptă dela Stăpânii nostri, câtă vreme ei nu se vor socoti ceva întru întreprinderile lor cu Soarele cel Vecinic al Adevărului și al Dreptății!

Dară și noi înși-ne avem a ne teme, că fără a cultivă relațiunea noastră cu acelaș Vecinic Soare al Adevărului și al Dreptății, vom ajunge a fi niște vreascuri de inteligență și morală!

Cine va ceti pilda aceasta de al doilea, va găsi într'insa încă mai multe gânduri frumoase și folositoare.

Chestii contimporane.

X.

Toleranța confesională la noi.

Dacă ne-am ținea competența, a face critica moravurilor publice și a ne ocupa de relele, ce (mai ales acum) băntuie la noi peste măsură: am afla cauza acelor în multele slăbiciuni și scăderi morale. Lasând însă afacerea asta pe sama altora, ne ocupăm aici numai de o chestie, care totdeauna e actuală și niciodată pe deplin lămurită (nici în teorie, nici în praxă): chestia *toleranței*, sau mai bine zis: *intoleranței confesionale*. Credem totodată, că prin asta am dat de gol *cauza principală* a certelor și neînțelegerilor la noi.

Mitropolitul *Veniamin Costachi* (1768—1846), în precuvântarea sa la „Peatra Șandalei“, ¹⁾ tradusă din Ilie Mîniat, astfel scrie despre *schizma între biserica orientală și occidentală*: „... dihoniiilor... iscate între biserica răsăritului și apusului, ce prin apucarea diabolicelor zizanii ale patimilor a produs înfricoșata schizmă, ce... au bătut pe păstori și au bătut împreunata turmă a lui Is. Hristos, dând prilej lupilor, învășcuți (îmbrăcați) în piei de oi a intra sau mai chiar a sări în staul, a răpi și a risipi oile, încât au dehocat (despicat) de sus și până jos catapiteazma bisericii și au rupt necusuta porfiră alui Isus, lovind cu înđoitul ascuțit chiar pe în-tăia principie a mântuitoarei învățături care zice: *întru aceasta vă veți cunoaște că sunteți școlarii mei, de veți avea dragoste între voi; când aceasta armă geenică omorând geniul (duhul) evangheliei și făcând pe cei-ce se numesc următorii lui Hristos, a se cunoaște nu prin dragoste, ci prin ură și dezbinare.*... noul

¹⁾ *Peatra șandalei* sau istorisirea și cauzele dezbinării celor două biserici, a răsăritului și apusului, de Ilie Mîniat, episcop și scriitor bisericesc (1752). Răspuns la cartea aceasta a dat P. Antoniu Kanizlic sub titlul: *Adevărata Peatra șandalei mari sau adevărata origine și canză a despărțirii bisericești ort. de ceea occid. Essekini, 1780. Nilles, Symbolae, 810, 818.*

Izrail a ingenușiat în sclăvie, lovit de săgețile lui Veliar...¹⁾

Istoria a adus cu sine, că și noi să avem parte de două biserici. Din vorbirea lui Harnack, ținută la ziua împăratului în Berlin, apare, ce dimenziuni mari poate lua confesionalismul și în statele cele mai culte. În Germania înse confesionalismul are un caracter cinstit și serios, căci în fine e luptă pentru principii; la noi confesionalismul e numai o mască, sub care se ascund, de cele mai multe ori toate slăbiciunile firei omenestii; și cerțele confesionale sunt cea mai eclatantă manifestare a lipsei de cultură și de spirit creștinesc.

Să ne reamintim numai unele întâmplări mai noi. Știm cu toții cazul cu „unde Blajul”? Acelaș s'a repetat la expoziția din București (v. notele dlui Ciura în Rev. pol. și lit.). Cunoaștem istoria părintelui Bunea: cea mai tristă pagină din istoria literaturii noastre... Fanatismul orb nici morților nu dă pace (să ne aducem aminte de cazul dela Comloș — ori cum s'ar fi întâmplat acela), e în stare să părtinească mai bucuros pe străini, decât pe frații săi de sânge (preotul Oprean în congreg. com. Timiș). Duhul necurat nu se mărginește numai la vatra părintască; nu, el iese cu românul afară, îl petrece până la America;²⁾ și nu se restringe numai la la cercul familiar, la frații de sânge, ci să arată și în fața străinilor. Exemplu clasic e: dr. George Alexics³⁾.

„Iată acum ce e bun sau ce e frumos, fără numai a locui frați împreună?” zice Palmistul. Și „ce iad poate fi în casa aceea, unde frații cei mai răi vrăjmași șed laolaltă?” așa se zice, că scria oarecândva episcopul orădan B. Erdélvi (Sămănătorul, 1907 p. 13). Și noi, fii Romei, ne aflăm în acest iad pămăntesc! Pentru ce? Pentru că nu ne purtăm așa, cum ar trebui. În principiu trebuie să știm, că biserica adevărată, fundată de Hristos numai una poate fi. Biserica e formă concretă a religiei, iar religia adevărată numai una este. Asta ni-o învață Apostolul, zicând: un Domn, un botez, o credință (Efez. 4, 5). Iar fiindcă adevărul e absolut, intrazigent, urmează, că toleranța religioasă, așa numita toleranță dogmatică, în principiu nu există!

¹⁾ A se vedea articolul: *proselitismul catolicismului*, luat din arhiva Albinei dela Iași în *Foaia pentru minte, inimă și literatură*, an 1845. p. 199. Din prefața lui V. Costachi vedem, că a lucrat arhivul acesta pe teren literar, într-o luminare a clerului din Moldova, cu privire la lucrurile bisericesti. O reprobație vecinică pentru aceia, cari sunt împotriva unei activități de felul acesta la noi.

²⁾ Preotul Moise Bălea cu astfel de învinuiri a început cerțele confesionale în America: „biserica (cea unită) are preot ras, tuns (!), fătărie iezuitică (?) și rit papistășesc” (??)

³⁾ Trebuie să reflectez aici nu la istoria nemțască a lui, care a fost primită din partea tuturor cu disprețul cuvenit, ci la cea ungurească, edată acum doi ani, cari a fost apărută din partea presei române, fără că barem cineva să-i zică un cuvânt pentru nedreptățile, ce le comite acolo față de noi uniți. Cumcă nu este vorba în ea de autorii mai noi uniți, cum e de ex. dl Bouca, o poziție înainte; dar că totuși așa de infam să scrie cineva despre noi, asta n'ai aștepta-o. Zice între altele (Egyetemes irod. tört. vol. II. pp. 791—870. Alexics Gy: *oldhok*): Atauz a fost om oportunist și simoniac (p. 826, *Unirea întregă e o invenție austriacă (!)*, o religie ad hoc (!)... Descriind luptele venite în urma unirii, spune cetitorilor săi: „în lupta aceasta vedem figurile nobile ale doi călugări ortodocși: Nisarion și Șofroniu”. Mai spune el și aceia, că cerțele confesionale durează la români până azi, din singura cauză, că clerul n'ă tot ațâță neînțelegerile.

E un non-sens, contrazicere, contradicție în adiecto.

Asta nu eschide însă așa numita toleranță creștinească sau practică, care stă în aceea, că socotind și greșelile de credință, heterodoxia, între celealalte păcate omenestii, să fim față de subiectul acelora, plane față de frații de acelaș neam, cu acea conziderație, care o pretinde principiul de iubire al creștinismului și cultura adevărată! Prin aceasta problema e rezolvată. Dacă toți ar purcede astfel, s'ar face destul și principiilor dogmatice și vieții publice. Doar atât de puține sunt, cari ne despart și atât de multe cari ne leagă laolaltă. Demult a zis-o sf. Augustin: in necessariis, in dubiis libertas, in omnibus charitas!

Ce misiune frumoasă ar avea doi preoți români într-o comună, dacă ar lucra amândoi în bună înțelegere spre dezvoltarea morală, economică și culturală aceluiaș popor. Uniți și neuniți: ar trebui să se întreacă unii pe alții în bine și nu în rău! În locul acestora vedem nenumăratele certe și frecări, cum le descrie acestea aproape în fiecare comună dl Iorga în cartea sa: *Românii din Ardeal și Țara Ungurească*. Despre acestea nici nu mai vorbim.

Mulți cred a rezolva problema confesionalismului la noi prin așa numita legea românească, o realitate specială românească, o realitate specială românească, care nu-i nici a uniților nici a neuniților. Asta nu corespunde nici chestiei de fapt nici chestiei de drept. Am arătat deja la locul acesta, că unica religie adevărată e religia creștină. Aceasta în decursul istoriei s'a dezbinat în două biserici. Una dintre ele e adevărată, alta nu; tertium non datur. Cu toate, că nu numai din științele istorice și dogmatice, dar și numai din cărțile rituale ale bisericii gr. or. reies toate învățăturile catolice (d. ez. învățătura despre papa se scoate din: Mineiu, 2/I, 16/I, 18/II. 13/IV, 29/VI., Ohto:h stich. ev. 11, Euhol. la maslu, rug. după ev. a 7-a etc. etc.), chestia totuși nu se rezolvă așa simplu, ci rămâne discutabilă. După faptul însă, că amândouă legi românești au aceeaș înfățișare esternă, nu ne mirăm. Când poporul, în ignoranța sa, vorbește despre legea românească, ca despre ceva interconfesional, electric. Când înse luminătorii poporului o fac aceasta, nu se poate ierta.¹⁾ Cu atât mai vartos ne ridicăm glasul de protestare acolo, unde „legea românească” se identifică cu legea ortodoxă.²⁾ Asta nu e numai decepție pie, ci minciună curată. Acum câțiva ani în Rev. Rom. din București (vol. 1. n. 2 1902) oare care protopresbiter ne arată cum se pătrund aceste două concepte: „ortodoxie și naționalitate română”, așa, că așteptăm numai să ne arete zelul autor, cum străbunii noștri încă înainte de Hristos, erau ortodocși...

¹⁾ „Legea românească” în *Țara noastră*, 18/II. 1907: toți românii suntem nua azi, fiindcă toți ne facem cruce din dreapta la stânga... și zicem aceeaș rugă românească.

²⁾ Cu o istețime de măiestru se vede a face asta articolul citat din *Țara N.* Tenorul aceluia este: legea românească e aceea, care a avut-o străbunii noștri sute de ani, neschimbată. O singură dată s'a părut, că ar fi izbutit unele făgăduințe împărătești (înțeleg: unirea), dar mângăierea noastră e, că legea românească n'a pățimit vre-o schimbare mare, nici atunci. (În următoarele, distinsul autor nu se sfiște a face chiar teologie de popularizare): Poporul nostru știind (!), că singurul cap al bisericii e însuși întemeietorul ei, D. N. Isus Hr., nu mai are lipsă nici de tăgădeanul, nici de „rămleau” (!). . .

Peste tot și asta o recunoaște tot omul cu simț, de obiectivitate — există la noi o direcție, care unde numai poate, se năpustește pe nedreptul asupra uniților, când la gr. orientali aceleași lucruri se iartă mai ușor. Asta încâtva se poate înțelege, dar nu se poate scuza; și dacă în genere se poate observa, că uniții în privința unei activități zgomotoase naționale sunt în urma neuniților, să nu uităm, că tot ce se află la uniți, se află și la neuniți și că multe învinuiri se dovedesc de falze; în sfârșit sunt lucruri de o valoare foarte relativă și multe se judecă cu totul altcum în sine, decât cum le vedem noi. Asta pentru aceia, cari au dificultăți serioase față de una din legile noastre. Nu avem însă nimic de zis pentru aceia, cari din curat hiperzel național, ignoranță sau superficialitate strigă câte și mai câte împotriva uniților, prin cărți, prin foi, în societate, în dispute private. Nu vorbim nimic despre prostiile multe necvalificabile, cu cari se ațâță poporul împotriva fraților săi de altă lege. Lucruri ne mai pomenite sunt acelea, congeries absurdissimarum absurditatum, prin cari în înțelesul strâns al cuvântului se fanatizează poporul, așa că d. ex. în Bănat în multe locuri românii neuniți mai bine să audă de dracul, decât de uniți, căci scuipe din gură, când aud de aceasta lege spurcată...

Un spirit contrar acestuia ar trebui să se producă la noi. În acest spirit să se crească tinerimea, să se învețe poporul. Mai marii bisericesti să purceadă cu cea mai mare asprime față de atari șerbi ai Dui, cari nu-și află misiunea în alta, decât în aprinderea certelor confesionale. În locul acestora vedem, că chiar aceia greșesc uneori mai mult. Toleranța religioasă să se conzidere de o chestie națională de cea mai mare însămuțate. Nu ne trebuie nouă, că preoții să slujască la olaltă, nu incuscirea familiilor preotești, ci conziderație, armonie, pace: prima recerință a propășirei pe toate terenurile, între fii unui neam!

„Dumnezeule, cel unit în treime, adă prin lumina doctrinei tale și prin puterea virtuții moralului tău pe toți la unirea ortodoxiei (înțeleg: în senzul adevărat al cuvântului); împreună prin dragostea evanghelică inimile noastre a tuturor...; surpă păretele din mijloc al vrajbiei, ce diavolul, urătorul binelui a înălțat...; sparge negura amăgirilor lui...; străncească soarele dumnezeirii tale, ca cu focul iubirii sale, aprinzând caritatea în inimile fiilor și fraților mei creștini... să îndrepteze pașii noștri pe căile mântuirii, că așa vrednici făcându-ne de soartea aleșilor tăi, sămânța noastră aici să moștenească pământul, pe care l'ai dat strămoșilor, iar acolo să nu ne rușinăm, când se va arăta peste noi lumina feței tale...” (Veniamin Costachi, l. c.).

Nicolae O. Brinzău.

Din zilele lui Nero.

— Roman —

după

Alexandru Dumas—Tatăl.

I.

Într-o lună din vara anului cincizeci, după nașterea Mântuitorului, o copilă ca de șaisprezece ani ieșea din vechiul oraș elin Corint, prin poarta de cătră apus.

O clipă părea, că esitează încotro să apuce apoi o luă în spre mare. Pe câmpul, împrejmuit de-o parte de olivi, iar de alta de-un păreiaș murmurător, să opri ca să culeagă flori. Culese întâi viorele, apoi narcis și roze, apropiindu-se din ce în ce mai mult de țârm.

Aici apoi ingenunche, aplecându-se spre oglinda apei și zimbând drăgălaș chipului, care o privea din spume. Și era foarte frumos chipul acela! Părul ei negru resfirat pe umeri formă un minunat cadru întunecat feței de marmură și buzelor de roză.

Într'adevăr copila era o adevărată frumusețe grecească. Ridicându-se, talia ei de regină era asemenea unei statui, o statuie pe care artistul nu-o poate decât imita, fără să o poată reda vreodată în desăvârșirea ei. O clipă să uită visătoare peste valuri, apoi i-și împleti părul împodobindu-l cu florile, ce le culese. Își aruncă apoi privirea în spre largul mării unde i-să părea, că deosebește un mic punct negru. Privi atentă la punctul, care să mărea din ce în ce luând o înfățișare tot mai distinctă.

Să părea, că e o navă și din ce să apropia mai tare, să deosebeau tot mai curat cele două șiruri de lopeți și prora într'aurită. Cu toate că era încă departe de țârm, să auzia destul de lămurit corul năerilor. Cântarea vibra dulce și armonios, asemenea corurilor de fecioare.

Copila sta ca vrăjită ascultând dulcea simfonie, rupse câțiva rami de narcis și portocali, mai împleti o cunună de flori, pe care avea de gând s'o pună la reînnoțire pe altarul zeiței Flora.

Într'aceea nava să apropia și copila putea deosebi acu chiar fețele cântăreților. Conducătorul corului părea a fi și stăpânul navei; el sta în partea dinainte a năii acompaniind cântecul cu harfa. La picioarele lui ședeă un rob, năierii ceialaltii îl împrejmuiău cu toții, privind curioși la minunata fată de pe țârm.

Încă câteva lovituri de lopeți și nava să opri. Năierii întinseră spre țârm un pod împodobit cu aur și cu argint și harpistul trecu cel dintâi. Era înalt, ca de 27—28 ani, cu păr blond și cu ochii albaștri. Purta haine de purpur iar de pe umăr i-i atârna o mantie albastră, brodată cu stele de aur și tivită cu mărgăritare. Sclavul, care părea a fi abia de 20 de ani, venia în urma lui.

Ajungând la țârm, harpistul opri pe sclav cu-un gest.

— Ce poruncești stăpâne? — întrebă tinărul sclav cu umilință.

— Eră să pășești pe țârm cu piciorul stâng, și asta ușor ne-ar fi putut aduce vre-o nenorocire, chiar acum când am trecut norocoși marea.

— Adevărat, stăpâne, greșisem — zise sclavul, pășind, de astădată, cu piciorul drept.

Tinăra copilă înțelese convorbirea lor, căci vorbisera pe grecește, să apropie curioasă de harpist și-i zise:

— Străine! Fi bine venit! La noi nu să face deosebire, dacă pășește omul pe țârm cu piciorul drept sau cu cel stâng. Ești în țara iubirii, a cântecelor și a

întrecerilor eroice; îndrăgiții, poeții și eroii câștigă aici lauri. Oricine ai fi, străine, primește cununa ce ți-o ofer până când vei câștiga ceialaltă cunună, de dragul căreia cred, că ai venit, ca să iei parte la întreceri, în țara noastră.

Tinărul harpist își așază vesel cununa pe cap.

— Zeii ne sunt binevoitori — zise. Privește, Sporus, cununa e împletită din flori de portocali și floarea aceasta înșamnă izbândă. Cum te chiamă, copila mea?

— Numele meu este Acte — răspunse fecioara, roșindu-se.

La auzul acestui nume harpistul să înveseli și mai mult.

— Vezi — zise însoțitorului — chiar și numele încă e cu noroc.

— Și tu te miri de aceasta, Lucius? — zise celalalt. — Oare nu ști predestinat tu singur să biruești?

— Dacă nu mă înșel — urmă fetița — tu ai venit, să câștigi unul din cele trei premii, pe cari le-a dat guvernatorul roman, pentru întrecerile de poimâne.

— Cu adevărat, fetiço. Zeii ți-au dăruit nu numai frumusețe, ci și o judecată dreaptă.

— Ai doară rude la noi în Corint? — întrebă copila.

— Nu am, — răspunse tinărul — sunt cu totul străin și am venit în Corint numai pentru întrecerile de poimâne.

— Casa noastră e largă și tatăl meu e ospital. Cred, Lucius, că nu vei încunajura lăcașul nostru.

— Călăuzește-ne, Acte, primim cu dragă inimă invitarea ta. Iar tu, Sporus; spune-i lui Lybicus, să grijască de Phoebe.

Acte porni însoțită de Lucius în vreme ce tinărul sclav să întoarse la navă, să împlinească porunca stăpânului său.

— Vezi, aici spre stânga este locul întrecerilor — zise Acte către Lucius. — Acolo pe colină este teatrul, unde se va țineă întrecerea cântăreților, iar spre dreapta e arena unde să va țineă emularea cu căruțele. La care premiu vrei să iei parte, Lucius?

— La toate trei, Acte.

— Cu adevărat, mare viteaz trebuie că ești.

Ei trecură acum prin piață, unde să vindeau: pânză din Egipt, fildeș de Libia, zmirnă, tămâie, covoară din Azia mică, săbii, corale și cărbuni. Acte și Lucius nu prea să interesau de marfa lor, ci să grăbiau, să scape din vâlmășala precupeților gălăgioși ceea-ce le eră cu atât mai ușor, cu cât poporul să da pretutindenea la o parte, deschizând calea străinului de-o înfățișare așa de distinsă. Astfel merșeră ei o vreme până ajunseră în fața unei căsi, în poarta căreia sta un bătrân venerabil.

— Tată, — astfel să adresă Acte bătrânului — ți-am adus un oaspe, — și cu aceasta arată cu mâna în spre străin.

Străinul din Roma să închină înaintea bătrânului zicându-i: — Permite-mi nobile bătrân, ca înainte de-a trece pragul tău, să salut în câteva cuvinte zeii tăi de acasă: Fie binecuvântați aceia, cari au rânduit înflorirea podoabei casei tale, a fetei tale Acte! Primește, părinte, omagiile mele.

— Fi binevenit, tinere, — zise Amicle, întinzându-i mâna și conducându-l în casă.

II.

În ceialaltă zi, pe când oaspeții străini erau la prânz, întră în casa lui Amicle, trimisul lui Gneius Lentulus guvernatorul roman din Corint.

— Străine! — zise el mândru — guvernatorul roman întrebă dacă ai venit în Corint pentru a lu-a parte la emulările de mâne? În cazul acesta vino în palatul lui și spune-ți numele, declarând totodată, la care emulare vrei, să iei parte.

Tinărul străin luă o tăbliță de fildeș obdusă cu ceară, scrise cu un ac de os în ceara cea moale și înprima apoi sigilul inelului său, zicându-i:

— Margi la domnul tău și spune-i, că-l salut.

Un murmur de mirare să auzi de pe buzele grecilor, cari erau la masă.

Amicle neputându-și stăpâni teama, îi zise:

— Oricine-ai fi, tinere, ești oaspele meu și ca atare te apăr în potri va oricui, dar nu uita străine, că puterea Romanilor e foarte mare și că totuși ar fi fost mai bine să ascuți de chemarea guvernatorului și să mergi în palatul lui.

— Încrede-te în mine, tată, — răspunse tinărul — sunt cetățean roman.

— O — întrebă Acte speriată — ai refuzat să mergi?

— Nu — zise Lucius — ci i-am scris numai lui Lentulus, să se ostenească până aci, dacă vrea să-mi știe numele și că pentru ce am venit în Corint.

— Și crezi, că are să vină? — zise bătrânul.

— Fără îndoială — răspunse Lucius.

— Aici, în casa mea?

— Cum ți-am spus.

— Ce este?

— Tocmai el e la poartă și cere intrare. Lasă-l să între, tată, și lasă-ne apoi singuri.

Bătrânul grec și fata lui eșiră afară, minunându-se.

Lucius nu să înșelase, Lentulus eră la poartă cu fruntea brobodită de sudoare, dovadă, că a venit în mare grabă din palatul său până la casa lui Amicle. El întrebă grăbit, că unde o nobilul Lucius, apoi deslegându-și sandalele și depunându-și mantia de purpură, să apropia ca un sclav umilit de ușă și după ce intra, însoțitorii lui rămăseră de pază lângă ușă.

Lentulus și Lucius să întreținură cam un sfert de cias și după depărtarea acelu dintâi, tinărul roman să apropie zimbând de Acte și de tatăl ei cari să plimbau în foisor.

Apoi să adresă către bătrân rugându-l:

— Tată, fi bun și arată-mi frumusețile Corintului, despre cari noi Romanii am auzit lucruri așa de minunate.

Bătrânul i-i răspunse:

— Eu sunt slab și gârbovit și nu aș fi în stare să te călăuzesc pe un drum așa lung, dar fca mea Acte te va conduce, în locul meu.

— Îți mulțămesc, tată, de acest favor, sângur n'ăși fi îndrăznit să ți-l cer.

(Va urma).

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

In Timișoara-Fabric

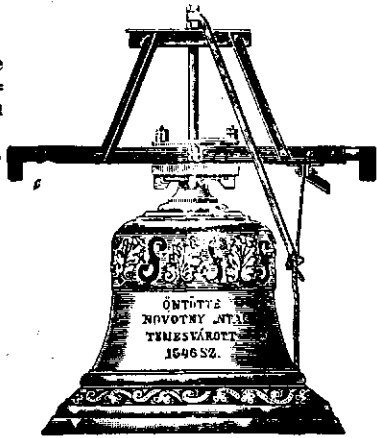
(8) 46 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai volunțioasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(7) 46 - 52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viața 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Să caută:

2 învățăcei

din casă bună, isteți, cu purtare morală bună. Să aibă școala confesională.

In atelierul de croitorie alui
Dionisie Trifan

(2) 12-? Blaj—Balázsfalva.

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülszög — Blaj.

— Valabilă dela 1 Octomvrie n. 1906. —

cătră	g a r a	dela
	Teiuș—Tövis	
12:48	tren de persoane	1:02
7:45	tren accelerat	12:22
7:02	tren mixt (numai Joia)	4:05
2:52	tren accelerat	2:13
1:20	tren de persoane	9:05
	Copșa—Kis-Kapus	
1:07	tren de persoane	12:43
12:23	tren accelerat	3:1
4:09	tren mixt (numai Joia)	6:53
2:14	tren de persoane	2:15
9:06	tren accelerat	2:51
	Parajd	
3:02	tren mixt	8:44
2:43	tren mixt	6:48
9:11	tren de persoane (Luni, Mercuri, Sâmbătă)	12:38

Pentru economi!

„Peronospin“ Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporii, la stropirea viilor. □ □ □ □

Neasămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospinul“ decât piatra vânăta. Cu „Peronospinul“ stropind via 1 hectolitr vine la 50 fil., pe când cu piatră vânăta 1 cor. 60 fil. fiind piatră vânăta astăzi foarte scumpă.

Ca fieștecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela — că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuințarea „Peronospin“-ului, via va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vinete, nu să ajung aceste rezultate. — probabil pentru aceea, că piatră vânăta verzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucii viței, ceea ce înseamnă pierderea de putere.

Priful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

„Peronospinul“ e deja de 6 ani în folosință cu rezultate foarte favorabile. Prețul unui pachet este 60 fil.

Revanzătorii-comercianții căpăta rabat corăspunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru ori care econom a întrebuințat acest prav de îngrășare, căci prin acesta să urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. — Prețul este 60 fileri.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul gănilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, gănilor ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. — Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii suferă mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-se ridică prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — a cărei preț e 20 și 40 fileri.

Extracțe pentru prepararea rumului și a diferitelor liqueruri. Cine vooeste a-și prepară rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil., tot cu acest preț să căpăta pentru rachiu de prune, slobovitză, borovicika, drojdii, de bucate, și altele.

Toate acestea se căpăta la:

CORNEL DEMETER, apotecar.

— Szászváros, Piața școalei 41. —

(16) 4—10